БИБЛИОТЕКА 249 ФИЛФАКА САГУ

БУТУН ДУНЕ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

№ 249 (996)

20 ДЕКАБРЬ ЖУМА 1957 ЙИЛ

БАҲОСИ 20 ТИЙИН

Кеча Москвада, Катта Кремль Саройида тўртинчи чақириқ СССР Олий Советининг IX сессияси очилди.

Иттифоқ Совети ва Миллатлар Советининг қўшма мажлисида СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, СССР Госпланининг раиси депутат ўртоқ Кузьминнинг СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1958 йилги Давлат плани тўғрисидаги доклади ва СССР молия министри депутат ўртоқ Зверевнинг СССРнинг 1958 йилги Давлат бюджети тўғрисида ва СССРнинг 1956 йилги Давлат бюджетининг бажарилиши ҳақидаги доклади эшитилди.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Пленуми тўғрисида

ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

1957 йил 16-17 декабрда Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Пленуми бўлиб ўтди.

Марказий Комитет Пленуми қуйидаги масалаларни муҳокама қилди:

1. Коммунистик ва ишчи партиялар вакиллари Кенгашларининг якунлари тўғрисида (докладчи ўртоқ М. А. Суслов).
2. СССР касаба союзларининг иши тўғрисида (докладчи ўртоқ В. В. Гришин).

Муҳокама қилинган масалалар юзасидан Пленум тегишли қарорлар қабул қилди. Бу қарорлар бугун эълон қилинмоқда.

Марказий Комитет Пленуми ўртоқ Н. А. Муҳитдиновни КПСС Марказий Комитети Президиумининг аъзоси қилиб сайлади.

Пленум Н. Г. Игнатов, А. И. Кириченко ва Н. А. Муҳитдинов ўртоқларни КПСС Марказий Комитетининг секретарлари қилиб сайлади.

Коммунистик ва ишчи партиялар вакиллари Кенгашларининг якунлари тўғрисида

КПСС Марказий Комитети Пленумининг 1957 йил 17 декабрда қабул қилган қарори

КПСС Марказий Комитети Пленуми қайд қиладики, коммунистик ва ишчи партиялар вакилларининг 1957 йил ноябрда Москвада бўлиб ўтган Кенгашларининг иши ҳамда уларнинг қарорлари жаҳон коммунистик ҳаракатининг жуда катта муваффақиятидан иборатдир. Кенгашлар социалистик лагернинг ва бутун халқаро коммунистик ҳаракатнинг марксизм-ленинизм ғоявий негизида янада жипслашганлигини яққол кўрсатди. Жаҳон тарихининг ҳозирги даврида тинчлик, демократия ва социализм учун курашда коммунистларнинг энг муҳим вазифаларини ишлаб чиқиш ва эълон қилиш, бутун халқаро коммунистик ҳаракатни жипслаштириш ва компартиялар ўртасидаги алоқаларни янада мустаҳкамлаш Кенгашларнинг энг муҳим якунларидир.

Социалистик мамлакатлар коммунистик ва ишчи партиялар вакилларининг ҳамда 64 мамлакатдаги коммунистик ва ишчи партиялар вакилларининг Москвада бўлиб ўтган Кенгашлари жаҳон коммунистик ва ишчилар ҳаракатининг жуда катта ғоявий ва сиёсий ғалабасини кўрсатади. Бу ғалаба шунинг учун айниқса катта аҳамиятга эгадирки, кейинги вақтларда халқаро реакция коммунистик ҳаракатга нифоқ солиш, унинг сафларида саросима туғдириш учун кўп ҳаракат қилди. Ноябрь Кенгашларининг якунлари реакциянинг бу планларига кескин зарба бўлди.

Декларация ва Тинчлик манифести жаҳон социалистик системасининг тақдири учун, умумий тинчликнинг тақдири учун ва бутун инсониятнинг порлоқ истиқболи учун коммунистик ва ишчи партияларнинг юксак жавобгарлигини англаш руҳи билан суғорилгандир ва сафарбар қилувчи ҳамда уюштирувчи катта кучга эга бўлган ҳужжатлардир. Компартияларнинг Кенгашлари тинчлик ва тинч-тотув яшаш учун кураш вазифасини жаҳон сиёсатининг асосий проблемаси деб эълон қилиб, ҳозирги шароитда халқаро ишчилар ҳаракати ва коммунистик ҳаракат, бутун тинчликсевар ва прогрессив инсоният ўз кучларини ривожлантираётган асосий йўлни кўрсатиб бердилар.

Декларация коммунистик партияларнинг коллектив тажрибаси асосида марксизм-ленинизмни ижодий тарзда ривожлантириш намунасидир. Ишчилар ҳаракати Декларациядан ҳозирги халқаро аҳволнинг кундалик проблемаларига ва ҳозирги даврнинг асосий тенденцияларига марксча-ленинча баҳо бериш намунасини билиб олди. Декларация социалистик мамлакатлар коммунистик ва ишчи партияларининг жаҳон социалистик системасини вужудга келтириш ва мустаҳкамлаш соҳасидаги иш тажрибасини умумлаштиради. Шу билан бирга, унда капиталистик мамлакатлардаги ишчилар ҳаракатининг тажрибаси, шунингдек мустамлака ва қарам мамлакатлардаги халқларнинг миллий озодлик кураши тажрибаси якунлангандир. Шундай қилиб, Декларацияда бутун халқаро ишчи ва коммунистик ҳаракатнинг ҳақиқатда урушдан кейинги бутун даврдаги тажрибаси анализ қилинган ва умумлаштирилган.

КПСС Марказий Комитети Пленуми КПСС XX съездининг ҳозирги халқаро тараққиётга доир энг муҳим принципиал масалалар юзасидан чиқарган хулосалари ва фикрлари қардош компартиялар томонидан тўла равишда қўллаб-қувватланганлигини мамнуният билан қайд қилади. Бу эса бутун халқаро коммунистик ҳаракатнинг ғоявий бирлиги ва жипслигидан далолат беради.

Кенгашларнинг ҳужжатларида ифода қилинганидек, коммунистларнинг урушга қарши, тинчлик учун курашувчи барча партиялар, ҳаракатлар ва айрим шахслар билан ҳамкорлик қилишга тайёр эканлиги барча тинчликсевар, миллий ва демократик кучларнинг ишчилар синфи теварагига жипслашувига ёрдам беради, зўр бериб қуролланишнинг асосий айбдорлари бўлган йирик капиталнинг агрессив монополистик гуруҳларини, янги жаҳон урушига тайёргарлик планларининг ташкилотчиларини ва илҳомчиларини яккалаб қўйишга йўл очиб беради.

Коммунистик ва ишчи партияларнинг Кенгашлари ишчилар синфининг энг яқин манфаатлари учун курашда ҳам, ҳокимиятни курашиб қўлга киритиш ва социализм қуриш учун курашда ҳам коммунистик ва социал-демократик партиялар ўртасида ҳамкорлик ва ҳаракат бирлигининг бўлиши мумкин эканлигини таъкидлади. Меҳнаткашларнинг манфаатлари, тинчлик, демократия ва социализм учун кураш манфаатлари ҳаракат бирлигига даъват этувчи бу чақириққа барча соф виждонли социалистлар, ишчилар ҳаракатининг барча қатнашчилари ва арбоблари зўр эътибор беришларини қатъий талаб этади.

Декларациядаги ҳозирги шароитда халқаро коммунистик ҳаракат сафларида асосий хавф бўлган ревизионизмга қарши қатъий кураш олиб бориш, шунингдек догматизм ва сектантликка хотима бериш зарурлиги тўғрисидаги кўрсатмалар коммунистик партияларни ғоявий ва ташкилий жиҳатдан мустаҳкамлаш учун муҳим аҳамиятга эгадир. Декларацияда социалистик революция ва социалистик қурилишнинг социализм йўлига кирувчи ҳамма мамлакатларга хос бўлган асосий қонуниятлари тўғрисидаги ҳамда турли мамлакатларнинг миллий хусусиятларини ҳисобга олиш тўғрисидаги, социалистик мамлакатларнинг бирлигини мустаҳкамлаш зарурлиги тўғрисидаги ва уларнинг ўзаро муносабатларидаги принциплар тўғрисидаги; жаҳон социалистик системасининг буюк тарихий аҳамияти ҳамда уни янада мустаҳкамлаш зарурлиги тўғрисидаги; мамлакатларнинг социализмга ўтишининг турли формалари тўғрисидаги масалаларнинг тушунтириб берилганлиги коммунистик партияларни социализм ғалабаси учун курашда қудратли назарий қурол билан қуроллантиради ҳамда оппортунистларга зарба беради.

КПСС Марказий Комитети Пленуми Кенгашларнинг барча мамлакатлардаги коммунистик ва ишчи партиялар ўртасидаги алоқалар ва ҳамкорликни янада ривожлантириш учун ғоят катта аҳамиятга эга эканлигини алоҳида мамнуният билан қайд қилади. Кенгашларнинг раҳбар арбобларнинг учрашиб туришлари ва ўзаро бир-бирига информациялар бериб туриш билан бир қаторда, коммунистик ва ишчи партияларнинг янада кенгроқ кенгашларини ўтказиб туриш зарурлиги тўғрисида чиқарган хулосаси жаҳон коммунистик ҳаракат тараққиётининг ҳозирги даври талабларига ҳамда тинчлик, демократия ва социализм учун курашда улар олдида турган тарихий вазифаларга тамомила мувофиқдир.

Компартиялар вакиллари Кенгашларининг иши барча қардош партиялар бизнинг партиямизга, Совет Иттифоқи халқларига чуқур ҳурмат ва ишонч билан қараганлигини яққол тасдиқлади. Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 40 йиллигини байрам қилиш кунларида Совет Иттифоқининг бутун дунё меҳнаткашлари назарида мустаҳкам обрўга эга эканлиги яна бир марта намойиш қилинди. Совет Иттифоқи коммунистлари, бутун совет халқи коммунистик жамият қурилишини муваффақият билан олиб бориш, мамлакатимизнинг ва бутун социалистик лагернинг қудратини мустаҳкамлаш, халқлар ўртасида тинчлик учун ҳормай-толмай курашиш, бутун дунёдаги меҳнаткашлар ва демократик кучлар билан дўстлик ва пролетар бирдамлиги алоқаларини мустаҳкамлашни халқаро ишчилар ҳаракати ва бутун дунё меҳнаткашлари олдидаги ўзларининг интернационал бурчлари деб биладилар.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Декларацияни ва Тинчлик манифестини совет коммунистлари учун ўз фаолиятида қўлланма бўладиган ғоят муҳим ҳужжатлар, деб ҳисоблайди. Декларация ва Тинчлик манифести ҳамма республикалардаги, ўлка ва областлардаги партия активи ва барча коммунистлар ўртасида, шаҳар ва район партия активи йиғилишларида ҳамда бошланғич партия ташкилотларида якдиллик билан ва қизғин қўллаб-қувватланди. Совет Иттифоқи Коммунистик партияси барча коммунистик ва ишчи партиялар билан қардошлик алоқаларини бундан буён ҳам тинмай мустаҳкамлайди, барча совет кишиларини совет ватанпарварлигини пролетар интернационализми билан чамбарчас боғлаш руҳида, социалистик лагерь мамлакатларининг халқларига, барча мамлакатлардаги меҳнаткашларга дўстлик ва ҳурмат руҳида тарбиялашни таъминлайди.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Пленуми **қарор қилади:**

1. Кенгашларда қабул қилинган тарихий ҳужжатлар — Декларация ва Тинчлик манифести тўла маъқуллансин.

2. КПСС Марказий Комитетининг коммунистик ва ишчи партиялар Кенгашларида қатнашган делегациясининг фаолияти маъқуллансин.

3. Партия ташкилотларига коммунистик ва ишчи партиялар Кенгашларининг аҳамиятини ва бу Кенгашларда қабул қилинган ҳужжатларнинг мазмунини барча партия аъзоларига ва меҳнаткашларга кенг равишда тушунтириш, кенгашларнинг якунлари устида олиб бориладиган оммавий-сиёсий ишларни мамлакатимизда коммунистик қурилиш вазифаларини муваффақиятли бажариш учун меҳнаткашларни янада сафарбар қилишга, СССР меҳнаткашларини совет ватанпарварлиги, пролетар интернационализми ва барча тинчликсевар халқлар билан дўстлик руҳида тарбиялашни кучайтиришга қаратиб олиб бориш таклиф этилсин.

СССР касаба союзларининг иши тўғрисида

КПСС Марказий Комитети Пленумининг 1957 йил 17 декабрда қабул қилган қарори

Мамлакатимизнинг қаҳрамон ишчилар синфи меҳнаткаш деҳқонлар билан иттифоқда, Коммунистик партия раҳбарлигида ғолибона социалистик революцияни амалга ошириб, жаҳонда биринчи ишчи ва деҳқонлар давлатини барпо қилди, уни барча душманлардан ҳимоя қилиб қолди, социалистик жамият қурди. СССР ишчилар синфининг барча шонли ишларида, Совет ҳокимиятининг 40 йили мобайнида социализм эришган буюк ғалабаларда касаба союзлари катта роль ўйнади. Касаба союзлари миллион-миллион меҳнаткашлар оммаси учун чинакам тарбия мактаби, идора қилиш ва хўжаликни бошқариш мактаби, коммунизм мактаби бўлиб қолди.

Совет касаба союзлари социалистик қурилишнинг ҳамма даврларида меҳнаткашлар ўртасида ҳар тарафлама ташкилотчилик ва тарбиявий иш олиб бордилар ва олиб бормоқдалар, меҳнаткашларни партия томонидан қўйилган хўжалик ва сиёсий вазифаларни бажариш учун уюштириб ва сафарбар қилиб келдилар. Касаба союзлари партияга ва Совет давлатига ишчилар синфи ичидан жуда кўп малакали хўжалик раҳбарлари кадрларини тарбиялаб етиштириш ва кўтаришда ёрдам бердилар. Янги ижтимоий тузумнинг ғалабасида ҳал қилувчи роль ўйнайдиган меҳнат унумдорлигини тўхтовсиз ошириш учун социалистик саноатнинг барча тармоқларини ва, даставвал, бизнинг экономикамизнинг асоси бўлган оғир индустрияни янада ривожлантириш учун, қишлоқ хўжалигини кескин суратда юксалтириш учун авж олдирилган мусобақа касаба союзларининг актив иштироки билан оммавий тус олди. Меҳнаткашларнинг моддий фаровонлигини ва маданий савиясини ошириш учун касаба союзлари кўп иш қилдилар. Касаба ташкилотлари ўзларининг бутун фаолиятида В. И. Лениннинг «Давлат ҳокимиятини ўз қўлига олгандан сўнг пролетариатнинг энг муҳим ва энг туб манфаати — маҳсулот миқдорини кўпайтиришдан, жамиятнинг ишлаб чиқарувчи кучларини жуда кенг миқёсда оширишдан иборатдир» (Асарлар, 33 том, 187 бет) деган кўрсатмасига амал қилиб иш кўрмоқдалар.

Коммунистик партия ва Совет ҳукумати КПСС XX съездининг тарихий қарорларига амал қилиб, саноат ва қурилишни бошқаришни янада такомиллаштириш юзасидан катта тадбирларни амалга оширдилар. Иқтисодий-маъмурий районлар тузилганлиги ва уларда халқ хўжалиги кенгашларининг барпо қилинганлиги омманинг ижодий ташаббусини ва активлигини оширди. Хўжалик қурилишида маҳаллий органларнинг роли ва масъулияти оширилди. Ишга халақит бериб турган бошқармачилик ғовлари тугатилди. Мамлакатнинг ишлаб чиқарувчи кучлари янада жадал суръатлар билан ривожланиши учун янги имкониятлар очилди.

Саноат ва қурилишни бошқаришнинг қайта қурилиши ҳозирдаёқ дастлабки ижобий натижаларни бериш билан бирга Ватанимизнинг битмас-туганмас табиий бойликларидан шу вақтгача бўлганига қараганда янада яхшироқ ва тўлароқ, янада кенг миқёсларда фойдаланиш, социалистик экономиканинг барча тармоқларини ривожлантириш суръатларини янада ошириш имкониятини беради. Шу билан бирга СССРнинг асосий иқтисодий вазифасини — аҳоли жон бошига маҳсулот ишлаб чиқариш бўйича энг йирик капиталистик мамлакатларга, шу жумладан АҚШ га етиб олиш ва ўзиб кетиш вазифасини тарихан жуда қисқа муддат ичида ҳал қилмоқ учун янада қулай шарт-шароит вужудга келтирилди. Бизнинг мамлакатимиз социалистик тузумнинг афзалликларига таяниб яқин 15 йил ичида индустриянинг ҳал қилувчи тармоқларини икки-уч баравар ўстиришга муваффақ бўлиши, яқин йиллар ичида қишлоқ хўжалигининг янада кескин равишда юксалишини ҳамда меҳнаткашлар турмуш даражасининг анча оширилишини таъминлаши мумкин ва лозим.

Бундай шароитда, СССР ишчилар синфининг энг оммавий ташкилоти бўлган, ўз сафларига 49 миллиондан ортиқ ишчи ва хизматчиларни бирлаштирган совет касаба союзларининг роли ва аҳамияти тобора ошади.

КПСС Марказий Комитетининг Пленуми кейинги вақтда совет касаба союзлари ўз ишини яхшиладилар, деб қайд қилади. Уларнинг фаол иштироки билан ишлаб чиқариш новаторларининг сафлари ўсди, социалистик мусобақанинг янги формалари вужудга келди ва ривожланди, меҳнат ва иш ҳақига оид бир қанча муҳим масалалар қўйилди ва муваффақиятли ҳал этилмоқда, уй-жой қурилиши соҳасида партия томонидан белгиланган программани амалга оширишда касаба союзларининг роли оширилди. Бироқ касаба союз ташкилотлари ва уларнинг раҳбар органлари фаолиятида ҳали жиддий камчиликлар бор.

КПСС Марказий Комитетининг Пленуми совет касаба союзларининг бутун фаолиятини анча яхшилаш, мамлакатимизда коммунизм қуриш учун олиб борилаётган умум халқ курашида уларнинг ролини янада юқори кўтариш зарур деб ҳисоблайди.

Касаба союзларининг вазифаси ишлаб чиқаришни бошқаришга меҳнаткашларни жалб қилиш йўлида ўз фаолиятини кучайтиришдан, меҳнаткашлар оммасининг мамлакатимизда коммунизм қуришга қаратилган ижодий ташаббуси ва активлигини янада юқори кўтаришдан, уларни Коммунистик партия теварагига янада мустаҳкам жипслаштиришдан иборатдир. Касаба союзларининг асосий вазифаси оммани халқ хўжалигининг барча тармоқларини янада юксалтириш учун, Совет давлатининг иқтисодий қудрати ва мудофаа қувватини янада мустаҳкамлаш учун, халқ хўжалиги планларини тўла ва ошириб бажариш учун, техника тараққиёти учун, меҳнат унумдорлигини узлуксиз ошира бориш учун, халқ хўжалигининг барча звеноларида қаттиқ иқтисодий тежаш учун, саноат ва қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг жадал суръатлар билан ўсиши учун, меҳнаткашларнинг моддий таъминот ва маданий даражасини янада юксалтириш учун барча резерв ва имкониятлардан максимал даражада фойдаланиш учун курашга сафарбар қилишдан иборатдир.

I.

Хўжалик қурилишида касаба союзларининг ролини ошириш тўғрисида

Социалистик давлатда меҳнаткашлар умум халқ мулки бўлган фабрикалар, заводлар, шахталар, совхозлар, МТС ва бошқа корхоналарни даставвал меҳнаткашлар депутатларининг Советлари орқали бошқариб турадилар, шу билан бир қаторда ишчиларни ишлаб чиқаришни бошқаришда қатнашишга жалб қилиш ишида касаба союзлари ғоят катта роль ўйнайдилар. Касаба союзлари орқали ишчилар синфи якка бошчилик принципи асосида ишлаб чиқаришни бошқарувчи хўжалик раҳбарларининг фаолияти устидан ўз назоратини амалга ошириб туради.

Меҳнаткашларни ишлаб чиқаришни бошқаришга жалб қилишнинг энг муҳим формаларидан бири, коммунистик қурилишнинг синалган методи социалистик мусобақадир. КПСС Марказий Комитетининг Пленуми социалистик мусобақани авж олдиришда касаба союзлари томонидан олиб борилаётган катта ишни қайд қилиш билан бирга мусобақага раҳбарлик қилишда ҳали кўпгина расмиятчилик борлигига, олинган мажбуриятлар ташкилотчилик иши билан, кишилар орасида оммавий-сиёсий иш олиб бориш билан, конкрет ташкилий-техника тадбирлари билан ҳамма вақт ҳам мустаҳкамланмаганлигига эътиборни жалб қилади.

Халқ хўжалигининг барча тармоқларини янада кучли равишда ривожлантириш манфаатлари мусобақага раҳбарликдаги камчиликларнинг кескин равишда тугатилишини, социалистик мусобақани янги, янада юқори босқичга кўтаришни, барча ишчиларни ва инженер-техник ходимларни мусобақага жалб қилишга, ҳамма ишчиларнинг иш нормаларини тўла ва ошириб бажаришларига, ишлаб чиқариш илғорлари тажрибасини кенг ёйишга зўр эътибор беришни талаб қилади. Мусобақани ташкил этишдаги бутун иш ленинча принципларга: натижаларнинг ҳаммага маълум қилинишига, таққослаб кўрсатишга, тажрибани амалда такрорлаш мумкинлигига ва ўртоқларча ўзаро ёрдамга асосланган бўлиши керак. Иқтисодий-маъмурий районлар ичидаги корхона ва қурилишлар ўртасида ва бу районлар ўртасида мусобақа ташкил этиш муҳим аҳамиятга эгадир. Шу билан бирга турли иқтисодий районлардаги бир-бирига ўхшаш корхоналарнинг, шунингдек етакчи касблардаги ишчиларнинг мусобақасини давом эттириш мақсадга мувофиқдир.

Меҳнаткашларни ишлаб чиқаришни бошқаришга жалб қилиш ишида ишлаб чиқариш кенгашлари катта аҳамиятга эга бўлиб, улар қуйидан контролни амалга ошириш билан якка бошчилик принципларини бирга қўшиш имкониятини беради. Бироқ ана шу кенгашларни ўтказишда жиддий камчиликлар бор. Кўпгина корхоналарда ишлаб чиқариш кенгашларининг роли камситилган, улар тегишлича тайёргарлик кўрилмай, шошиб-пишиб чақирилади, асосан бригадаларда, участкаларда ўтказиб турилади. Умум завод ва цех кенгашлари камдан-кам чақирилади, бунинг натижасида цех ва умуман корхонанинг фаолиятига тааллуқли масалаларни ҳал қилишда ишчи ва хизматчиларнинг қатнашиш имконияти камаяди. Баъзи бир хўжалик раҳбарлари ишлаб чиқариш кенгашларида қатнашмайдилар, бу кенгашларнинг қарорларини бажармайдилар, шу сабабли ишчилар бу кенгашларга қизиқмайдиган бўлиб қоладилар.

КПСС Марказий Комитетининг Пленуми корхона ва қурилишлардаги ишлаб чиқариш кенгашларини ўз ишларини ишчиларнинг, инженер-техник ходимларнинг ва хизматчиларнинг кенг иштироки билан олиб борадиган ҳамда маъмурият вакилларини, партия ва комсомол ташкилотлари, илмий техника жамиятлари вакилларини ҳам доим ўзларига жалб этиб ишлайдиган ишлаб чиқариш кенгашларига айлантиришни мақсадга мувофиқ деб ҳисоблайди.

(ОХИРИ ИККИНЧИ БЕТДА).

СССР касаба союзларининг иши тўғрисида

КПСС Марказий Комитети Пленумининг 1957 йил 17 декабрда қабул қилган қарори

(БОШИ БИРИНЧИ БЕТДА)

Касаба союз ташкилотлари ишлаб чиқариш кенгашларига раҳбарликни яхшилашлари, уларнинг ролини ва обрўсини кўтаришлари, уларнинг қарорларининг таъсирчанлигини оширмоқлари лозим. Ишлаб чиқариш кенгашларининг ишини давлат планларини тўла ва ошириб бажариш вазифаларига, ишлаб чиқаришнинг ички резервларидан энг тўла равишда фойдаланиш, меҳнат унумдорлигининг юқори бўлиши учун ишчиларга шароит яратиб бериш, корхоналар ва қурилишларни бошқариш методларини такомиллаштириш вазифаларига бўйсундириш зарур. Кенгашларда ишлаб чиқариш планларини, ишлаб чиқариш ва меҳнатни ташкил этиш масалаларини, маҳсулот ва қурилишнинг сифатини яхшилаш ва таннархини камайтириш, техника жиҳатдан нормалаш, капитал қурилиш, ички завод бошқармасини такомиллаштириш масалалари ва ҳоказоларни муҳокама қилиш мақсадга мувофиқдир.

Ишлаб чиқариш, меҳнат, меҳнаткашларга маиший ва маданий хизмат кўрсатиш соҳасидаги энг муҳим масалалар корхона коллективлари ва маъмуриятнинг ўзаро мажбуриятларини белгилайдиган коллектив шартномаларда акс эттирилади. Касаба союз ташкилотлари ва хўжалик раҳбарлари бу шартномаларни тузиш ишини яхшилашлари, маъмурият томонидан ҳамда ишчилар коллективи томонидан олинган мажбуриятларнинг албатта бажарилишини таъминлашлари, кенг активни жалб қилиб, уларнинг бажарилишини мунтазам равишда текшириб туришлари, текширишларнинг натижалари тўғрисида ишчи ва хизматчиларни хабардор қилиб туришлари керак.

Ишчилар ва инженер-техник ходимларни рационализаторлар ва ихтирочилар сафига жалб қилишда касаба союзларининг ишини кучайтириш, уларнинг ижодий ташаббусини халқ хўжалигидаги резервларни аниқлашга, ишлаб чиқариш техникасини, технологиясини ва ташкил қилишни такомиллаштиришга қаратиш зарур. Рационализаторлик таклифларини ва ихтироларни ўз вақтида кўриб чиқиш ва жорий қилиш устидан қаттиқ назоратни таъминлаш, бу ишга қолоқ, бюрократик муносабатда бўлиш фактлари билан қаттиқ кураш олиб бориш керак. Илмий техника жамиятларига раҳбарликни яхшилаш, илғор тажрибани, фан ва техниканинг энг янги ютуқларини ўрганиш ва ёйишда, фан билан ишлаб чиқариш ходимларининг ижодий ҳамкорлигини ривожлантиришда уларнинг ролини ошириш зарур.

ВЦСПС, касаба союзлари Марказий Комитети, республика касаба союзлари кенгашлари совет ва хўжалик органларида ишлаб чиқариш, меҳнат ва маиший масалаларни муҳокама қилишда янада актив қатнашмоқлари лозим. Ишлаб чиқариш планлари проектлари юзасидан таклифлар тайёрлаганда ҳамда меҳнат ва маиший ишларга доир навбатдаги масалаларни кўриб чиққанда планлаш органлари касаба союз комитетларининг фикрини ҳисобга олишлари лозим. Халқ хўжалиги кенгашлари, шунингдек область ва ўлка ижроия комитетлари корхоналарнинг йиллик план проектларини улар ишчи ва хизматчиларнинг умумий йиғилишларида, конференциялар ёки ишлаб чиқариш кенгашларида муҳокама қилингандан кейин касаба союзларининг тегишли комитетлари ва советлари вакилларининг иштироки билан қараб чиқишлари лозим.

СССР Министрлар Советининг меҳнат ва иш ҳақи масалалари Давлат комитетининг фаолияти ишчи ва хизматчиларнинг ҳаётий манфаатларига бевосита даҳлдор бўлганлиги сабабли энг муҳим қарорлар комитет ва ВЦСПС Президиуми томонидан биргаликда қабул қилинсин, деб ҳисоблансин.

Меҳнаткашларга жисмоний тарбия бериш ишларини анча яхшилаш, бевосита корхоналарда, совхозларда, МТСларда, муассасаларда ва ўқув юртларида оммавий физкультура ва спорт ишларини ташкил қилиш зарурлигига касаба союзларнинг эътибори жалб этилсин.

Ёшлар ўртасидаги ишларни кучайтириш касаба союзларининг ва комсомолнинг вазифаларидан биридир. Улар ёшларнинг меҳнати, дам олиши ва турмуши масалаларига, шунингдек маданий-оммавий ишларни ташкил этишга кўпроқ эътибор беришлари лозим. Ишчи ёшларни меҳнатга ва жамоат мулкига коммунистик муносабатда бўлиш руҳида, ўз корхонасига муҳаббат руҳида, СССР қаҳрамон ишчилар синфининг шонли традициялари асосида тарбиялаш, уларга танлаган касбларини эгаллашда ва маданий савиясини оширишда ёрдам бериш, сиртқи ва кечки ўқув юртларида ўқувчиларга ёрдам бериш керак. Ёшларни тарбиялаш ишига кадр ишчиларни кўпроқ жалб этиш зарурки, улар йигит ва қизларга ўзларининг ишлаб чиқариш тажрибаларини ўргатиш билангина чекланиб қолмай, шу билан бирга ҳаёт тажрибаларини ҳам айтиб бериб, ёшларни нотўғри ҳатти-ҳаракатлардан эҳтиёт қилишлари керак.

II.

Ишчи ва меҳнаткашларнинг меҳнат ва турмуш шароитини яхшилаш — касаба союзларининг энг муҳим вазифаси

Касаба союзларининг актив ёрдами билан Партия ва Ҳукумат кейинги йилларда халқ фаровонлигини янада юксалтириш соҳасида бир қанча муҳим тадбирларни амалга оширдилар: кам ҳақ олувчи ишчи ва хизматчиларнинг иш ҳақи оширилди, байрам олди кунларида ва дам олиш кунлари олдидан иш куни қисқартирилди, етти соатлик иш кунига, ер ости ишларида эса олти соатлик иш кунига ўтиш амалга оширилмоқда, пенсия ва нафақалар оширилди, уй-жойларга бўлган эҳтиёжни яқин 10-12 йил ичида тугатиш вазифаси қўйилди ва муваффақиятли ҳал қилинмоқда. Социалистик давлат меҳнатни муҳофаза қилиш ва техника хавфсизлиги учун йил сайин ғоят кўп маблағ ажратиб, совет кишисига шундай қулай меҳнат шароитини яратмоқдаки, бундай шароит ҳеч бир капиталистик мамлакатда йўқ ва бўлиши ҳам мумкин эмас. Кейинги беш йил ичидагина ишлаб турган корхоналарда шу мақсадлар учун давлат томонидан ўн бир миллиард сўмдан ортиқ маблағ сарфланди.

Шу билан бирга, баъзи хўжалик раҳбарлари ишчиларнинг меҳнат шароитини яхшилаш тўғрисида етарли ғамхўрлик қилмаётирлар, шу мақсад учун ажратилган мавжуд маблағлардан тўла фойдаланмаётирлар, меҳнат қонунларининг бузилишига йўл қўймоқдалар. Бир қанча корхоналарда меҳнатни муҳофаза қилиш тўғрисидаги қонунларга риоя қилиш учун тегишинча кураш олиб борилмайди, технологик ускуналарни герметизациялаш ишлари етарли даражада олиб борилмайди, вентиляция хўжалиги йўлга қўйилмаган, техника хавфсизлиги жиҳатидан жиддий нуқсонлари бўлган, санитария маиший иншоотларининг зарур комплекси билан таъминланмаган корхоналар ва цехларда иш бошлаб юбориш ҳоллари оз эмас. Ишчиларни махсус кийимлар, махсус пойафзал билан, индивидуал ҳимоя воситалари билан таъминлашда жиддий камчиликлар бор.

Меҳнатни муҳофаза қилиш ва техника хавфсизлигининг аҳволи учун, меҳнат қонунларига аниқ ва оғишмай риоя қилиниши учун корхона ва қурилишлар раҳбарларининг жавобгарлигини ошириш зарур. Меҳнат шароитини янада енгиллаштириш ва соғломлаштириш, ишчиларнинг шикастланишини ва касал бўлишини келтириб чиқарувчи сабабларни бартараф қилиш давлат аҳамиятига эга бўлган вазифа, деб ҳисобланиши лозим. Коллектив шартномалар юзасидан ўз мажбуриятларини бажармаётган, меҳнат қонунини систематик суратда бузаётган хўжалик раҳбарларини жавобгарликка тортиш зарур. Касаба союзлари даволаш муассасаларининг иши устидан контролни кучайтиришлари лозим.

КПСС Марказий Комитети Пленуми халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1959-1965 йилларга мўлжалланган перспектив планида кон-руда, металлургия, химия саноати корхоналарида, машинасозлик саноатининг иссиқ цехларида ва бошқа корхоналарда фан ва техниканинг энг янги муваффақиятларини ҳисобга олиб, меҳнат учун хавфсиз шароит яратиш юзасидан қўшимча тадбирларнинг амалга оширилишини кўзда тутиш зарур, деб ҳисоблайди.

Касаба союзлари меҳнат тўғрисидаги қонунларга риоя қилиниши устидан давлат назоратини, ҳамда меҳнатни муҳофаза қилиш ишининг аҳволи устидан жамоат контролини амалга ошириш соҳасида ўзларига берилган ҳуқуқлардан тўла равишда фойдаланишлари, хўжалик органларидан оғир ва кўп меҳнат талаб қиладиган ишларни янада механизациялаштириш тадбирларининг сўзсиз бажарилишини, янада мукаммал технологиянинг жорий қилинишини, ҳамма ишловчилар учун санитария жиҳатидан нормал шароит яратиб берилишини қатъий талаб қилишлари лозим. Бу талабларни қўйишда касаба союзларига партия ташкилотлари ёрдам беришлари керак.

Касаба союз ташкилотларининг бевосита иштироки билан кейинги вақтларда қурилишда, Донбасс шахталарида, қора металлургия корхоналарида иш ҳақини, шунингдек совхозлардаги раҳбар ходимлар ва мутахассисларнинг иш ҳақини тартибга солиш юзасидан бир қанча тадбирлар амалга оширилди. Бироқ, меҳнатни нормалаш ва иш ҳақи тўлашни ташкил этишдаги камчиликларни тугатиш ҳали суст бораётир. Баъзи корхоналарда ва қурилишларда иш ҳақи меҳнат унумдорлигининг ўсишига қараганда тезроқ ўсиб бормоқда. Ҳолбуки бунинг аксича бўлиши керак: меҳнат унумдорлиги иш ҳақининг оширилишидан кўра тезроқ ўсиб бориб, унга йўл очиши лозим.

Касаба союз ва хўжалик органлари ишчиларнинг, раҳбар ва инженер-техник ходимларнинг ҳамда хизматчиларнинг меҳнатига ҳақ тўлаш системасини доим такомиллаштириб боришлари, иш ҳақи, шунингдек мукофотлаш системаси маҳсулот ишлаб чиқаришни кўпайтиришда, меҳнат унумдорлигини оширишда моддий манфаатдорликнинг қудратли омили бўлишига, цехларнинг ва корхоналарнинг рентабель ишлашига, маҳсулот таннархининг пландан ташқари камайтирилишига ва янги техниканинг жорий қилинишига ёрдам беришига эришишлари лозим. Шунга эришиш кераккки, ҳар бир ишчи ўзининг иш нормасини, баҳоларни, тариф ставкасини билсин, ўз иш ҳақининг қандай ҳисобланишини аниқ тасаввур қилсин.

Олтинчи беш йиллик мобайнида қисқартирилган иш кунига ўтиш муносабати билан, касаба союзлари шундай бир тадбирларни ишлаб чиқиш ва амалга оширишда актив иштирок этишлари лозим, бу тадбирлар амалга оширилганда меҳнат унумдорлигини оширишга ёрдам берсин, ишлаб чиқариш ҳажми қисқармасин, ишчи ва хизматчилар иш ҳақи камаймасин.

Касаба союзлари ўзларининг ташкилотчилик ишлари билан уй-жой қурилиши ва маданий-маиший қурилиш соҳасида Партия ва Ҳукумат томонидан ишлаб чиқилган улуғвор программани муваффақиятли равишда бажаришга актив ёрдам беришлари, шаҳарлар, қурилишлар ва корхоналар ўртасида мусобақани кенг авж олдиришлари, халқ қурилиши тажрибасини зўр бериб ёйишлари, якка тартибда уй-жой қурувчиларга ёрдам беришлари, уй-жойларни ва маданий-маиший муассасаларни қуриш ҳамда ремонт қилиш ишларининг боришини қаттиқ жамоат контроли остига олиб, қурилиш ишлари сифатининг яхшиланишига ҳамда таннархининг камайтирилишига эришишлари лозим. Корхоналарда ва муассасаларда уй-жойлар маъмурият билан касаба союз комитетларининг биргаликда чиқарган қарорига мувофиқ тақсимланиши лозим. Шунингдек касаба союзлари маҳаллий Советлар томонидан қурилаётган уй-жойларни тақсимлашда ҳам иштирок этишлари керак.

Касаба союз ташкилотлари савдо ва умумий овқатланиш корхоналарининг ишига ўз таъсирларини кучайтиришлари, уларни қаттиқ контроль остига олишлари, ошхона, буфет ва магазинларнинг тармоқларини кенгайтириш масалалари совет ва хўжалик органлари томонидан қараб чиқилганда иштирок этишлари, бу корхоналарнинг тўғри жойлаштирилишига, меҳнаткашларга хизмат кўрсатиш маданиятининг оширилишига, овқат сифатининг яхшиланишига ва нархининг камайтирилишига эришиш учун ҳаракат қилишлари керак. Хўжалик ташкилотларининг, корхона ва муассасаларнинг раҳбарлари жамоат контролининг таклифларини ўз вақтида қараб чиқишлари ҳамда улар юзасидан зарур чораларни кўришлари лозим.

Касаба союзлари социал страхование ишини бундан буён ҳам яхшилашлари, давлат томонидан шу мақсад учун ажратиладиган ғоят катта маблағлардан меҳнаткашларнинг эҳтиёжларини тўлароқ қондириш манфаатлари учун фойдаланишлари, санаторий ва дам олиш уйларига путёвкаларнинг тўғри тақсимланишини таъминлашлари, даволаш, профилактика ва болалар муассасалари қуриш планларининг бажарилиши устидан контролни кучайтиришлари лозим.

КПСС Марказий Комитети Пленуми касаба союзлари социал таъминот органларининг фаолияти устидан контролни кучайтиришлари, ишчи ва хизматчиларга қарилик ёки инвалидлик юзасидан пенсиялар тайинлашда иштирок этишлари, уларга маданий-маиший хизмат кўрсатиш тўғрисида доимий ғамхўрлик қилишлари, улар билан доимий алоқа қилиб туришлари зарур деб ҳисоблайди.

III.

Касаба союзларининг тарбиявий ва маданий-оммавий ишларини яхшилаш тўғрисида

Совет касаба союзлари ўзларининг коммунизм мактаби ролини бажариб, ишчилар синфининг ва интеллигенциянинг социалистик онглилигини оширишга актив ёрдам бермоқдалар. Касаба союзларининг бевосита иштироки билан корхоналарда, совхоз ва МТСларда маданий-оқартув муассасаларининг кенг тармоғи вужудга келтирилди, умумий маълумот ва ишлаб чиқариш-техника савиясини оширишда меҳнаткашларга катта ёрдам кўрсатилмоқда. Касаба союзлари бадиий ҳаваскорликни, физкультура ва спорт ишларини ривожлантириш тўғрисида, ишчи ва хизматчиларнинг болаларини тарбиялаш тўғрисида, уларнинг дам олишини уюштириш тўғрисида ҳар тарафлама ғамхўрлик қиладиган бўлиб қолдилар.

Лекин, касаба союзлари олиб бораётган тарбиявий ишларнинг ғоявий савияси ва миқёси меҳнаткашларнинг ўсиб бораётган талабларидан ҳали кейинда қолмоқда. Маданий-оммавий ишлар кўпинча, коммунистик қурилишнинг амалий вазифалари билан боғламасдан олиб борилади ва ишчи ҳамда хизматчиларнинг анча қисмини ҳали ўз ичига олган эмас. Касаба союз ташкилотлари ишчиларга социализм шароитида уларнинг моддий фаровонлигининг ўсиши ишлаб чиқаришдаги муваффақиятларига, ҳар бир ишчининг меҳнат унумдорлигини оширишига бевосита боғлиқ эканлигини етарлик тушунтириб бермаётирлар. Касаба союз органлари меҳнат интизомини янада мустаҳкамлаш тўғрисида кўпроқ ғамхўрлик қилишлари, интизомни бузувчиларга қарши курашда жамоатчилик фикрининг кучидан кенгроқ фойдаланишлари лозим.

Ишчи клублари, маданият уйлари ва саройлари миллион-миллион меҳнаткашларга хизмат кўрсатмоқда. Шу билан бирга уларнинг кўпларида ишлаб чиқариш-техника пропагандаси ва табиий-илмий пропаганда ишлари, илғорлар тажрибасини оммалаштириш ишлари қуруқ, зериктирарли тарзда олиб борилмоқда, бадиий ҳаваскорликнинг мазмунига, ғоявий савиясига зарур эътибор берилмаётир, ишчилар, хизматчилар ва уларнинг оила аъзоларининг маданий дам олишини ташкил этиш тўғрисида етарлик ғамхўрлик қилинмаётир.

КПСС Марказий Комитети Пленуми касаба союзларнинг меҳнаткашлар ўртасидаги тарбиявий ва маданий-оқартув ишларини яхшилаш, қолоқ қарашларга ва кайфиятларга қарши курашни кучайтириш, соғлом турмуш пропагандасини авж олдириш зарур, деб ҳисоблайди. Касаба союзлар оммани совет ватанпарварлиги руҳида, социалистик интернационализм ва халқлар дўстлиги руҳида тарбиялаши, уларда мамлакатнинг хўжайиниман деган туйғуни ўстириши, ишлаб чиқариш планларининг бажарилиши учун, техника тараққиёти учун, жамиятдаги ишлаб чиқарувчи кучларнинг янада ривожланиши ва мамлакатда моддий ноз-неъматларнинг мўл-кўл бўлиши учун Ватан олдидаги масъулият ҳиссини ошириши лозим. Шу мақсадни кўзлаб, Партия ва Ҳукуматнинг ички ҳамда ташқи сиёсатини кенг тушунтириш, сиёсий ва илмий билимларни пропаганда қилиш, бунинг учун клублар, кутубхоналар, кино, радио, телевидение ва бадиий ҳаваскорликнинг ҳамма мавжуд воситаларидан ва имкониятларидан максимал даражада фойдаланиш зарур. Ишлаб чиқариш, техника пропагандасини кенг равишда олиб бориш ва ҳамма ишчиларга ўзларининг маданий-техника савиясини оширишда ёрдам бериш касаба союз ташкилотларининг муҳим вазифасидир.

IV.

Касаба союзларининг ташкилий ишлари савиясини ошириш тўғрисида

Саноат ва қурилишни бошқаришнинг қайта қурилганлиги, корхоналарга раҳбарликнинг жуда кўп министрликлар ва бошқармалар ўртасида бўлиниб кетганлигига хотима берилганлиги муносабати билан касаба союзлар ўзларининг ташкилотчилик ишларини яхшилаш йўлида бир қанча тадбирларни амалга оширдилар. Маҳаллий касаба союз ташкилотларига оператив раҳбарлик қилиш маркази областларга, ўлкаларга ва республикаларга кўчирилди, совет касаба союзларининг ҳуқуқ ва бурчлари анча кенгайтирилди, бир қанча касаба союзлар йириклаштирилди, аппаратлардаги баъзи ортиқча звенолар тугатилди.

Шу билан бирга КПСС Марказий Комитети Пленуми қайд қиладики, кўпгина касаба союз органлари ўз ишларини қайта қуришда ҳали сусткашлик кўрсатмоқдалар, ишлаб чиқаришнинг конкрет масалаларидан узоқда турмоқдалар, жонли ташкилотчилик ишлари билан кам шуғулланмоқдалар. ВЦСПС ўз қарорларининг бажарилишини суст контроль қилмоқда, касаба союз ишлари тажрибасини умумлаштириш ва ёйишга кам эътибор бермоқда.

Касаба союз ташкилотларида демократияни ва касаба союз турмуши нормаларини бузиш ҳоллари юз бермоқда: касаба союз комитетлари ва советларининг пленумлари мунтазам суратда чақирилиб турмайди, уларнинг коллектив раҳбарлик органи сифатидаги роли кўп вақт камситилмоқда. Касаба союз кадрларини танлаш ва тарбиялаш соҳасида камчиликлар бор. Кўпгина касаба союз комитетлари ва советлари ишлаб чиқаришда ва жамоат ҳаётида яхши ўрнак кўрсатган, ишчиларнинг ишончини қозонган ёш, серғайрат ходимларни касаба союз ишига кўтариш тўғрисида лозим даражада ғамхўрлик қилмайдилар.

КПСС Марказий Комитети Пленуми иттифоқчи республикалар компартияларининг Марказий Комитетлари, КПСС ўлка ва область комитетлари, ВЦСПС партия группаси зиммасига касаба союзларнинг ташкилий ишлари савиясини оширишни таъминлаш, уларнинг фаолиятини янгича ташкил қилишда касаба союз советларига амалий ёрдам кўрсатиш вазифасини юклайди.

Касаба союзлар олдида турган вазифаларни бажаришда уларнинг бошланғич ташкилотлари ҳал қилувчи роль ўйнайди. ВЦСПС, касаба союзларининг республика, ўлка, область советлари ва комитетлари бошланғич ташкилотларга раҳбарликни анча яхшилашлари, кун сайин ёрдам бериб туришлари, кенг omманинг бу ташкилотларни меҳнаткашларнинг манфаатларини тўғри ифода эта оладиган ва ҳимоя қила оладиган, уларнинг турмуши ва ҳаётларининг ҳамма томонлари тўғрисида ғамхўрлик қила оладиган яқин, жонажон ташкилотлар, деб билишига эришишлари лозим.

КПСС Марказий Комитети Пленуми фабрика-завод касаба союз комитетлари функцияларини кенгайтиришни мақсадга мувофиқ деб ҳисоблаб, бунда уларга корхоналарнинг саноат-молия планларини ишлаб чиқишда, меҳнатни нормалаш ва иш ҳақини ташкил қилиш масалаларини ҳал этишда қатнашиш, меҳнат қонунларига риоя қилиниши ва коллектив шартномаларнинг бажарилиши устидан контроль қилиш, хўжаликдаги раҳбарлик вазифаларига кўрсатиладиган кандидатлар тўғрисида ўз фикрини айтиш, ишчи ва хизматчиларнинг фабрика-завод маҳаллий комитети розилигидан ташқари бўшатилишига йўл қўймаслик ҳуқуқларининг берилиши кўзда тутилади.

Касаба союз ташкилотларининг ишларини касаба союз турмуши нормаларига қаттиқ риоя қилиш, ташаббускорликни ривожлантириш, танқид ва ўз-ўзини танқидни кучайтириш, коллектив раҳбарликни, касаба союз органларининг ҳисоб беришини ва сайланишини таъминлаш асосида қуриш зарур. ВЦСПС, касаба союзларининг марказий, область комитетлари ва советлари ўз ишлари тўғрисидаги докладларни касаба союз аъзоларининг йиғилишларида ва конференцияларида кенг муҳокамага мунтазам суратда қўйиб туришлари зарур. Касаба союз умумий йиғилишларининг ролини ошириш, бу йиғилишларда ишлаб чиқаришга, меҳнаткашларга маиший ва маданий хизмат кўрсатишга доир энг муҳим масалаларнинг муҳокама қилинишини таъминлаш керак. Касаба союз ва хўжалик органларининг раҳбарлари йиғилишларда актив иштирок этишлари, танқид ва ўз-ўзини танқидни ривожлантиришга ёрдам беришлари, ишчи ва хизматчиларнинг овозига эътибор билан қулоқ солишлари ҳамда йиғилишларда киритилган таклифларнинг бажарилиши тўғрисида ҳисоб бериб туришлари лозим.

Касаба союз органлари ўзларининг бутун кундалик ишларини конкретлик руҳида, ишчанлик ва топширилган иш учун юксак жавобгарликни сезиш руҳида олиб боришлари лозим. Касаба союз аппаратини янада такомиллаштириш ва арзонлаштириш ҳамда уни касаба союз аъзолари оммасига яқинлаштириш йўлидаги ишларни давом эттириш зарур. Касаба союзларининг раҳбар ходимлари ўз вақтларининг кўпроқ қисмини корхоналарда ва қурилишларда, ишчи ва хизматчилар орасида ўтказишлари, ишлаб чиқаришни ташкил этиш ишида, ишчиларнинг меҳнат ва турмуш шароитини яхшилаш ишида энг кўп ташаббус кўрсатишлари лозим.

Касаба союзларининг иш савиясини ошириш кадрларни кўтариш ва тарбиялаш ишининг тубдан яхшиланишини қатъий талаб этади. Даставвал, касаба союз советларини ва фабрика-завод комитетларини тажрибали, ташаббускор ходимлар билан мустаҳкамлаш, ишчилар, хотин-қизлар ва ёшлар орасидан янги, бақувват кучларни раҳбарлик ишига дадил жалб этиш зарур. Касаба союз ходимлари ўзларининг марксча-ленинча тайёргарликларини ва иш малакаларини тинмай оширишлари лозим.

V.

Совет касаба союзлари халқаро муносабатларининг янада кенгайтирилиши

СССР касаба союзлари чет эллардаги касаба союзлари билан алоқаларни кенгайтириш, тинчлик, демократия ва социализм учун курашда ишчилар синфининг бирлиги ва қардошларча ҳамкорлигини мустаҳкамлаш йўлида катта иш олиб бормоқдалар.

Коммунистик ва ишчи партиялар вакилларининг кенгашларида қабул қилинган Декларация ва Тинчлик манифести халқаро ишчилар ва касаба союз ҳаракатини янада ривожлантириш ва жипслаштириш учун янги йўллар очиб бермоқда.

КПСС Марказий Комитетининг Пленуми ҳисоблайдики, совет касаба союзлари бундан кейин ҳам ўзларининг халқаро фаолиятини кучайтиришлари, ўзларининг асосий кучларини янги уруш хавфига қарши курашда, ядро қуроли синовларини тўхтатиш ва уни тамомила тақиқлаш учун, ишчилар синфининг турмуш ва меҳнат шароитини яхшилаш учун, халқларнинг демократик эркинликлари учун курашда ихтилофларни бартараф қилишга ҳамда халқаро ишчилар ва касаба союз ҳаракатида бирликка эришишга қаратишлари лозим.

Совет касаба союзларининг вазифаси жаҳон касаба ҳаракатининг прогрессив кучлари жипслашган энг муҳим марказ бўлган Жаҳон касаба союзлари федерациясини мустаҳкамлашга, Жаҳон касаба союзлари федерациясининг ҳамда тармоқ касаба союзлари халқаро бирлашмаларининг таъсирини кенгайтиришга ва обрўсини оширишга актив равишда ёрдам беришдан иборатдир. Шу билан бирга ВЦСПС ва СССРдаги тармоқ касаба союзлари тинчлик учун ҳамда меҳнаткашларнинг ҳаётий манфаатлари учун курашда айрим мамлакатларнинг касаба союзлари ва меҳнаткашлари билан, шу жумладан реформист, католик ва бошқа халқаро бирлашмаларга қўшилган миллий касаба союз марказлари билан дўстона муносабатларни ва ҳамкорликни кенгайтира боришлари лозим. Мустамлака ва қарам мамлакатлардаги касаба союзлар билан улар қандай халқаро бирлашмаларга мансуб бўлишларидан қатъи назар, алоқаларни ва ҳамкорликни кенгайтира бориш керак.

Совет касаба союзларининг эътибори Хитой ва бошқа социалистик мамлакатларнинг касаба союзлари билан қардошлик муносабатларини ва ҳамкорликни янада мустаҳкамлашга, ўзаро иш тажрибаларни алмашишга ҳамда давлат, хўжалик ва маданий қурилишда уларнинг иштирокига қаратилиши лозим.

Совет касаба союзлари чет эллардаги меҳнаткашлар орасида СССР ишчилар синфининг буюк муваффақиятларини янада актив равишда ва ишонтирарли қилиб тушунтиришлари, социализмнинг афзалликларини пропаганда қилишлари лозим. «Халқ капитализми» ва «меҳнат билан капиталнинг ҳамкорлиги» деб аталган сохта назарияларни, реакцион касаба союз раҳбарларининг нифоқчилик фаолиятини изчиллик билан фош қилиш, меҳнаткашларни синфий кураш ва пролетар интернационализми руҳида тарбиялашда халқаро касабачилик ҳаракатига ҳар томонлама ёрдам бериш энг муҳим вазифа деб ҳисобланиши керак. ВЦСПС халқаро касаба союз ҳаракати масалаларини янада чуқур ўрганишни ҳамда СССР меҳнаткашларини чет эллардаги ишчилар синфининг ҳаёти ва кураши билан таништиришни ташкил этиши зарур.

VI.

Касаба союзларига партия раҳбарлигини яхшилаш тўғрисида

Совет касаба союзларининг кучи шундаки, улар социалистик жамиятнинг ҳаётий негизи бўлган Коммунистик партиянинг ленинча сиёсатига амал қилиб келмоқдалар. Касаба союзлари партия раҳбарлик қилган шароитдагина партиянинг ёрдами ва мадади билангина ўз олдиларида турган вазифаларни муваффақиятли бажаришлари мумкин.

Ҳозирги вақтда, маҳаллий касаба союзлари органларининг ҳуқуқлари анча кенгайтирилган бир чоқда, касаба союзларининг фаолияти учун партия ташкилотининг масъулияти янада ошади. Партия комитетлари касаба союзларига эътиборни кучайтиришлари, уларнинг иш мазмунини чуқурроқ билишлари, хўжалик ва маданий қурилишда, мамлакатнинг бутун ижтимоий-сиёсий ҳаётида уларнинг янада актив иштирок қилишларини таъминлашлари лозим.

КПСС Марказий Комитетининг Пленуми қайд қиладики, баъзи бир партия комитетлари касаба союзларининг катта аҳамияти ва фаолиятига етарлича баҳо бермаётирлар, касаба союз ташкилотларининг ишини, моҳиятини чуқур билмайдилар, уларни тажрибали, сиёсий етук ходимлар билан мустаҳкамлаш тўғрисида тегишли даражада ғамхўрлик кўрсатмаётирлар, хўжалик кадрларини меҳнат тўғрисидаги совет қонунларига қаттиқ риоя қилиш руҳида етарлича тарбия қилмаётирлар, касаба союз органларининг хўжалик раҳбарлари олдига қўйган ҳаққоний талабларини ҳамма вақт ҳам қўллаб-қувватламаётирлар.

КПСС Марказий Комитетининг Пленуми иттифоқчи республикалар компартиялари Марказий Комитетлари, ўлка, область, шаҳар, район комитетлари ва бошланғич партия ташкилотлари зиммасига касаба союзларга раҳбарлик қилишни яхшилаш, даставвал кадрларни кўтариш ва тарбиялаш билан шуғулланиш, касаба союз органларидаги масъул вазифаларга энг яхши, тайёргарлиги етарли бўлган, ташкилотчилик қобилиятига эга бўлган, коммунистлар ва партиясизлар ичида обрў қозонган ходимларни тавсия қилиш вазифасини юклайди. Касаба союз ишига кўтарилган коммунист учун касаба союзлар олдида турган вазифаларнинг бажарилишини таъминлаш, оммага ўртоқларча муносабатда бўлиб, ғамхўрлик билан унинг эҳтиёжларини кондириб, омманинг ишончига сазовор бўлиш шарафли партия иши бўлмоғи лозим.

Касаба союзларига раҳбарлик қилишда партия органлари касаба союзлари ишчи ва хизматчиларнинг партиясиз ташкилотлари эканлигини, уларнинг бутун иши кенг демократия негизига, ишонтириш методлари асосига қурилганлигини ҳамда уларга нисбатан команда бериш ва бачкана васийликка йўл қўйиш ярамаслигини ҳамиша назарда тутишлари керак. Партия комитетлари касаба союз органларининг ишини моҳирлик билан йўлга солиб туришлари, уларга ўз вазифаларини бажаришда доим ёрдам беришлари, уларнинг ишида ўз фаолияти ва ташаббусларини бутун чоралар билан рағбатлантиришлари ва ривожлантиришлари, касаба союз ташкилотлари билан ҳисоблашмаган ва уларнинг ролини камситишга уринган коммунист хўжалик ходимларига нисбатан тегишли чоралар кўришлари лозим.

Партия касаба союз ташкилотларининг бутун фаолиятига коммунистлар — касаба союз аъзолари орқали ўз таъсирини ўтказиб турганлигини назарда тутиб, Пленум партия комитетлари зиммасига касаба союзларидаги иш учун барча партия аъзоларининг масъулиятини ошириш, сайланиб қўйилган касаба союз органларида КПСС Уставига мувофиқ тузилган партия группаларининг амалий ишини яхшилаш вазифасини юклайди. Коммунистлар касаба союзларининг фаолиятида актив қатнашиш билан уларнинг ишини ҳар тарафлама яхшилашга ҳаракат қилишлари ҳамда шу билан хўжалик-сиёсий вазифаларни ҳал қилишда уларнинг ролини ошира боришлари лозим.

* * *

КПСС Марказий Комитетининг Пленуми қаттиқ ишонч билдирадики, совет касаба союзлари давлат, хўжалик ва маданий қурилишда ўз ролларини янада ошириб, бундан буён ҳам меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялашда, уларнинг ижодий кучларини ва ғайратини КПСС XX съездининг тарихий қарорларини муваффақият билан амалга оширишга, коммунистик жамият қуришдек буюк ишга сафарбар қилишда партияга актив ёрдам беради.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ СЕССИЯСИ

СССР Олий Советининг тўққизинчи сессияси

19 декабрда Москвада, Катта Кремль саройида СССР тўртинчи чақириқ Олий Советининг тўққизинчи сессияси ўз ишини бошлади. Сарой гумбазининг тепасида Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг Давлат қизил байроғи хилпираб турипти.

Эрталаб соат 10 да Миллатлар Советининг сессияси очилди. Миллатлар Советининг Раиси депутат **В. Т. Лацис** раислик қилди. Соат 13 да Иттифоқ Советининг сессияси бўлди, бунда Иттифоқ Советининг Раиси депутат **П. П. Лобанов** раислик қилди.

Мажлис залида депутатлардан ташқари жуда кўп меҳмонлар, дипломатия корпус аъзолари, совет ва чет эл журналистлари ҳам бор эдилар.

Палаталарнинг мажлисларида депутатлар ва меҳмонлар томонидан самимий кутиб олинган **Л. И. Брежнев, Н. А. Булганин, К. Е. Ворошилов, Н. Г. Игнатов, Ф. Р. Козлов, А. И. Микоян, Н. А. Мухитдинов, М. А. Суслов, Н. М. Шверник, П. Н. Поспелов, Д. С. Коротченко, Я. Э. Калнберзин, А. П. Кириленко, А. Н. Косигин, М. Г. Первухин** ўртоқлар ҳозир бўлдилар.

Миллатлар Советининг сессиясида Миллатлар Совети Мандат комиссиясининг Раиси депутат **И. Д. Назаренко** доклад қилди. У 1957 йил 25 августда 153-Боку-Дзержинский сайлов округи бўйича кетиб қолган депутат ўрнига И. И. Кузьмин Миллатлар Советига сайланганлигини маълум қилди.

Миллатлар Совети Мандат комиссиясининг докладини эшитгандан кейин, янги сайланган депутатнинг ваколатини бир овоздан эътироф этади.

Иттифоқ Советининг сессиясида Иттифоқ Совети Мандат комиссиясининг Раиси депутат **И. Д. Мустафаев** Иттифоқ Советига янги сайланган депутатларнинг ваколатлари тўғрисида доклад қилди. У саккизинчи сессия билан тўққизинчи сессия ўртасида ўтган даврда икки сайлов округи бўйича кетиб қолган депутатлар ўрнига Иттифоқ Советига сайлов ўтказилганлигини айтди. 522-Бучач сайлов округидан депутат қилиб **Т. С. Теплицкий,** 560-Гомель шаҳар сайлов округидан **Ф. А. Сурганов** сайланди.

Иттифоқ Совети янги сайланган депутатларнинг ваколатларини якдиллик билан таниди.

Иттифоқ Совети ва Миллатлар Советининг мажлисларида сессиянинг кун тартиби ва унинг иш тартиби тасдиқланди. Сессияда қуйидаги масалалар қараб чиқилади:

1. СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1958 йилги давлат плани тўғрисида.

2. СССРнинг 1958 йилги Давлат бюджети тўғрисида ва СССРнинг 1956 йилги Давлат бюджетининг бажарилиши ҳақида.

3. СССР Олий Совети Президиумининг Фармонларини тасдиқлаш.

(ТАСС).

Кеча Кремлда

Соат 16 да Иттифоқ Совети билан Миллатлар Советининг қўшма мажлиси очилди.

Н. И. Беляев, Л. И. Брежнев, Н. А. Булганин, К. Е. Ворошилов, Н. Р. Игнатов, Ф. Р. Козлов, А. И. Микоян, Н. А. Мухитдинов, М. А. Суслов, Е. А. Фурцева, Н. С. Хрушчев, Н. М. Шверник, П. Н. Поспелов, Д. С. Коротченко, Я. Э. Калнберзин, А. П. Кириленко, А. Н. Косигин, К. Т. Мазуров, В. П. Мжаванадзе, М. Г. Первухин ўртоқлар Президиумда пайдо бўлганларида залдагилар уларни гулдурос қарсаклар билан кутиб оладилар.

Депутат **В. Т. Лацис** Иттифоқ Совети билан Миллатлар Советининг қўшма мажлисини очиб, Сурия Министрлар Совети раисининг ўринбосари Холид Ал-Азим бошчилигида Сурия Республикасининг Ҳукумат делегацияси мажлисда ҳозир бўлганлигини маълум қилади. У ҳурматли меҳмонларни депутатлар номидан табриклайди. Залда Сурия Республикаснинг делегацияси шарафига гулдурос қарсаклар бошланади.

Раислик қилувчи СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1958 йилги Давлат плани тўғрисида доклад қилиш учун СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, СССР Госпланининг раиси депутат **И. И. Кузьминга** сўз беради.

— Планда кўзда тутилган топшириқлар, — дейди ўртоқ Кузьмин,— Коммунистик партия XX съездининг тарихий қарорларига ҳамда партия ва ҳукуматнинг хўжалик ва маданий қурилиш масалалари юзасидан шундан кейин чиқарган қарорларига асослангандир. 1958 йилги пландинг бажарилиши мамлакатимизнинг асосий иқтисодий вазифани — аҳоли жон бошига маҳсулот ишлаб чиқариш жиҳатидан энг тараққий этган капиталистик мамлакатларга етиб олиш ва улардан ўзиб кетиш вазифасини ҳал этиш йўлида янада олға боришини таъминлайди.

Докладчи 1958 йилги халқ хўжалик планининг асосий топшириқларини ёритишга ўтишдан олдин 1957 йилги планни бажаришнинг дастлабки якунларига тўхталиб ўтади.

Маълумки, КПСС Марказий Комитети февраль Пленумининг ҳамда СССР Олий Совети еттинчи сессиясининг қарорларига мувофиқ бу йил саноат ва қурилишни бошқариш қайта қурилди. Бошқаришнинг янги системаси совет кишилари ижодий ташаббусининг ўсишига олиб келди маҳаллий органларнинг хўжалик қурилишидаги роли ва жавобгарлигини оширди, мамлакат ишлабчиқарувчи кучларини янада тез ривожланиши учун кенг имкониятлар очди.

1957 йилда СССРдаги ўн беш иттифоқчи республикаларнинг ҳаммаси саноат ишлаб чиқаришининг умумий ҳажми бўйича планларини тўла бажарибгина қолмай, балки ошириб ҳам бажармоқдалар.

Дастлабки маълумотларга кўра, 1957 йилда СССРда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш планда кўзда тутилган 7,1 процент ўрнига, 10 процент ортади. Шу билан бирга, оғир саноат аввалгидек ҳозир ҳам истеъмол буюмлари ишлаб чиқариш суръатига қараганда анча тез суръатлар билан ривожланади. 1957 йилда ишлаб чиқариш воситаларини ишлаб чиқариш тахминан 11 процент ва истеъмол буюмлари ишлаб чиқариш 8 процентдан ортиқ кўпаймоқда.

1957 йилда прокат ишлаб чиқариш 1956 йилдагига нисбатан тахминан 2 миллион тонна, кўмир қазиб чиқариш 33 миллион тоннадан ортиқ кўпайди. Нефть чиқариш бир йил ичида 17 процентдан ортиқ, газ чиқариш эса 1,5 баравар оширилди. Бу йил қарийб 210 миллиард киловатт соат электр қуввати ишлаб чиқарилади, 1956 йилда эса 191,7 миллиард киловатт — соат ишлаб чиқарилган эди.

Совет машинасозлари ишлаб чиқариш ҳажмини оширишда ҳам ҳозирги замон машиналарининг, агрегатларнинг, аппарат ва приборларнинг янги турларини ва типларини ўзлаштиришда ҳам катта муваффақиятларга эришдилар. Машинасозлар халқ хўжалигини янги техника билан таъминлаш ишини яхшиладилар.

Бинокорлик материаллари ишлаб чиқариш анча кенгайтирилди, бу эса, саноат ва уй-жой қурилишининг шу материалларга бўлган талаби ўсиб бораётганлиги муносабати билан айниқса муҳимдир.

1957 йилда халқ хўжалигига давлат томонидан сарф қилинган капитал маблағларнинг ҳажми 10 процентдан ортиқ ўсди. Саноатнинг ҳамма тармоқларида янги ишлаб чиқариш қуввати жорий қилинди.

Меҳнат унумдорлигини ошириш юзасидан 1957 йилги план билан белгиланган топшириқ ошириб бажарилди.

1957 йилда қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши қишлоқ хўжалигини кескин суратда юксалтириш соҳасида КПСС XX съезди томонидан қўйилган вазифани муваффақиятли равишда бажариш асосида ривожланиб борди. Дон хўжалигини ривожлантириш соҳасида эришилган муваффақиятлар натижасида чорвачиликдаги аҳвол, яъни қишлоқ хўжалигининг илгари орқада қолиб келган бу тармоғидаги аҳвол тубдан яхшиланмоқда. 1957 йилда совхоз ва колхозларда йирик қора мол сони 4 миллион бош, қўй ва эчкилар сони 8 миллиондан зиёдроқ ва чўчқаларнинг сони 6 миллион бош кўпайди.

Докладчи 1957 йилда совет халқининг моддий аҳволини ва маданий савиясини янада ошириш юзасидан бир қанча катта тадбирлар амалга оширилганлигини айтади. Шу йилнинг бошидан бошлаб кам ҳақ олувчи ишчи ва хизматчиларнинг иш ҳақи оширилди. Айни бир вақтда солиқ солинмайдиган иш ҳақи минимуми оширилди. Давлат пенсиялари тўғрисидаги янги Қонунга мувофиқ пенсия таъминотининг миқдорлари анча оширилди ҳамда ишчи, хизматчиларга ва меҳнаткашларнинг бошқа категорияларига пенсиялар тўлаш учун давлат харажатлари кўпайтирилди. Донбасс ва Львов — Волин кўмир райони шахталаридаги ер ости ишларида банд бўлган ишчиларнинг иш куни қисқартирилди. Қора металлургиянинг кон руда, металлургия ва кокс химия корхоналари ишчи ва хизматчилари қисқартирилган иш кунига кўчирилмоқда.

1957 йилда миллий даромад, дастлабки ҳисобларга кўра, 6 процент ўсади. Миллий даромаднинг ўсишига мувофиқ, ишчи ва хизматчиларнинг реал даромадлари ошди.

Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ва хомашё ресурсларининг ўсиши халқ истеъмоли буюмларини ишлаб чиқаришни анча кўпайтиришга ҳамда шу асосда давлат ва кооператив савдосининг товар оборотини анча кенгайтиришга, колхоз бозорида қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари сотишни кўпайтиришга имкон берди. 1957 йилда чакана товар оборотининг ҳажми 1956 йилдаги 541 миллиард сўм ўрнига 615 миллиард сўмни ташкил этади.

Атом ичидаги энергияни ҳосил қилиш ва ундан фойдаланиш, ракета техникасини ривожлантириш ва ишлаб чиқаришни автоматлаштириш билан боғлиқ янги илмий-техника революцияси бўлаётган ҳозирги вақтда Совет Иттифоқи илмий ва техника тараққиётида илғор позицияларни ишғол қилиб турибди. Жаҳонда биринчи атом электростанциясининг вужудга келтирилганлиги, «Ленин» атом музёрарининг сувга туширилганлиги, реактив ва турбовинтли пассажир самолёт гигантларининг кўплаб ишлаб чиқарилаётганлиги, жаҳонда энг кучли зарра тезлаштиргичи — синхрофазотроннинг қурилганлиги, белгиланган ҳар қандай мўлжалга туша оладиган қитълараро баллистик ракетанинг яратилганлиги бунинг далилидир.

Шундан кейин И. И. Кузьмин СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1958 йилги давлат планида белгиланган асосий вазифаларни баён қилишга ўтади.

1958 йилги план, — дейди у, — ўз мазмуни, вазифалари ва уни тузиш методлари жиҳатидан 1957 йилги пландан жуда кўп жиҳатдан фарқ қилади.

1958 йилги планнинг бошқа муҳим хусусияти шундан иборатки, бу план халқ хўжалигига раҳбарлик қилишда демократик централизмнинг ленинча принципини мустаҳкамлаш ва янада ривожлантириш юзасидан катта тадбирлар амалга оширилган, иқтисодий-маъмурий районларда халқ хўжалиги кенгашлари вужудга келтирилган, хўжаликни планлаштиришда республика ва маҳаллий органларнинг роли оширилган бир шароитда ишлаб чиқилди. 1958 йилги план саноат ва қурилишни бошқаришнинг янги системасига мослаштириб тузилгандир, у бутун халқ хўжалигини тармоқлар ва республикалар бўйича ривожлантиришнинг комплекс плани бўлиб, ҳар бир республикадаги табиий ва ишлаб чиқариш ресурсларидан яхшироқ фойдаланишни ҳамда республикалар ўртасида хўжалик алоқаларининг яхшиланишини кўзда тутади.

СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1958 йилги давлат планининг муҳим хусусияти яна шундан ҳам иборатки, у корхоналарда, қурилишларда, МТСларда, совхоз ва колхозларда, иқтисодий-маъмурий районларнинг халқ хўжалиги кенгашларида, иттифоқчи республикаларнинг Госпланларида олиб борилган катта дастлабки ишларнинг якунидир. Буларнинг ҳаммаси иқтисодий районлардаги ва республикалардаги корхоналарнинг ички резервларини ва ресурсларини, ишлаб чиқаришдаги илғор тажрибани ва жойлардан олинган таклифларни ўтган йилларнинг планларидагига қараганда анча кўпроқ даражада ҳисобга олиш учун имкон берди.

СССР Госплани 1958 йилги план билан бир вақтда навбатдаги план даври — 1959 йил учун халқ хўжалигининг энг муҳим тармоқларини ривожлантиришнинг тахминий режаларини ҳам ишлаб чиқди. Бу иш биринчи марта планлаштиришдаги камчиликлар СССР Олий Советининг VII сессиясида ҳаққоний танқид қилинганлиги муносабати билан амалга оширилди.

СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1958 йилги давлат плани, — дейди сўнгра И. И. Кузьмин, — саноат, транспорт, қишлоқ хўжалигини янада ривожлантиришни, совет халқи моддий фаровонлиги ва маданий савиясини оширишни, Ватанимиз мудофаа қобилиятини янада мустаҳкамлашни, қардош социалистик мамлакатлар билан иқтисодий ҳамкорликни кенгайтиришни белгилайди.

Бундан аввалги йилларда бўлганидек, СССР саноати тез суръатлар билан ривожланади. 1958 йилги планда саноатнинг ялпи маҳсулотини 7,6 процент, шу жумладан, ишлаб чиқариш воситалари ишлаб чиқаришни 8,3 процент, ва истеъмол буюмлари ишлаб чиқаришни 6,1 процент кўпайтириш кўзда тутилади.

1958 йил планида химия саноатини янада ривожлантириш белгиланган. Планда бу тармоққа сарф қилинадиган капитал маблағ ҳажмини 1957 йилдагига нисбатан 2,5 миллиард сўм, ёки 53,6 процент ошириш кўзда тутилади.

1958 йилги планда ёқилғининг иқтисодий жиҳатдан энг манфаатли турлари ҳамда химия маҳсулотлари ишлаб чиқариш учун қимматли хомашё бўлган нефть ва айниқса газ чиқаришни янада кўпайтиришга катта эътибор берилади. Айни бир вақтда нефтни қайта ишлаш саноатининг қувватларини анча ошириш, янги газ қувурлари қуриш, нефтни ва нефть маҳсулотларини олиб бориш учун трубопроводлар қуриш ҳам кўзда тутилади.

Планда нефть чиқаришни 1957 йилдагига нисбатан 14 процент, нефтни қайта ишлашни 12 процент, газ чиқариш ва ишлаб чиқаришни 52 процент кўпайтириш белгиланди.

Кўмир саноатида кўмир чиқаришни 1957 йилдагига нисбатан 26,7 миллион тонна ёки 5,8 процент кўпайтириш кўзда тутилади. Очиқ усулда кўмир чиқариш айниқса Уралда, Акибастуз конларида (Қозоғистон) ва Кузнецк ҳавзасида анча кўпайтирилади.

Қора металлургиянинг ривожланишини кучайтириш 1958 йилда саноатнинг муҳим вазифаларидан биридир. 39,1 миллион тонна миқдорида, ёки 1957 йилдагига нисбатан 2 миллион тонна ортиқ чўян, 53,6 миллион тонна миқдорида ёки 1957 йилдагига нисбатан 2,5 миллион тонна ортиқ пўлат эритиш ҳамда 41,7 миллион тонна миқдорида, ёки 1957 йилдагига нисбатан 1,8 миллион тонна ортиқ прокат ишлаб чиқариш кўзда тутилади.

1958 йилда қора металлургияга сарфланадиган капитал маблағ 12,1 миллиард сўм миқдорида, ёки 1957 йилдагига нисбатан 3,3 миллиард сўм ортиқ белгиланди. Темир руда базасига ва металлургия заводлари қуриш учун капитал маблағ сарфлаш айниқса кескин кўпайтирилади.

Планда 1958-1959 йилларда прокат ишлаб чиқариш қувватларини йилига 6,5 миллион тонна ошириш белгиланади. Бу миқдор бутун бешинчи беш йиллик мобайнида ишга солинган қувватларнинг миқдорига баравардир.

1958 йилда 10 миллион тонна миқдорида темир руда чиқариш қувватларини ишга тушириш ҳамда 1959 йилда йилига жамъи 24,7 миллион тонна руда бериш қувватига эга бўлган темир руда шахталари, разрезлари ва маъдан бойитиш комбинатларининг ишга туширилиши учун задел вужудга келтириш белгиланади. Шундай қилиб, 1958-1959 йилларда темир руда чиқариш қувватлари қарийб 35 миллион тонна ортади. Бу ўсишнинг ўзи Швеция билан Англияни қўшиб ҳисоблаганда, уларнинг иккаласида 1955 йилда чиқарилган руда миқдоридан икки баравар ортиқдир.

Халқ хўжалигини янада электрлаштириш соҳасида катта вазифалар турибди. 1958 йилда СССР Европа қисмининг ягона энергетика системасини вужудга келтириш мақсадини кўзлаб, районлараро алоқани янада ривожлантириш ишлари олиб борилади. 5 миллион киловаттдан ортиқ қувватга эга бўлган электр станцияларини ишга тушириш ҳамда 5 та янги кучли тепловой станциялар қурилишига киришиш кўзда тутилади.

Ҳар бирининг қуввати 200-400 минг киловаттга эга бўлган бир неча атом электростанцияларининг, шунингдек янги типдаги энергетика реакторлари билан таъминланган бир қанча тажриба электростанцияларининг қурилиши энергетиканинг тараққиётидаги янги даврдир.

1958 йилда 231 миллиард киловатт-соат электр қуввати ишлаб чиқарилади. Электр қуввати ишлаб чиқаришни 21,5 миллиард киловатт-соат ошириш мўлжалланади.

Машинасозлик халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларида техникани тараққий эттириш негизидир. 1958 йилда машинасозлик соҳасидаги асосий вазифа халқ хўжалигининг энг тез ривожланаётган тармоқларини, чунончи, химия, нефть ва газ саноатини, қора ва рангли металлургияни машиналар, ускуналар, аппаратлар ва автоматлар билан биринчи навбатда таъминлашдан иборатдир. Магистрал электровозлар ва тепловозлар, тежамлироқ тракторлар ишлаб чиқариш анча кўпаяди. Машинасозликни техника билан қайта қуроллантириш учун станокларнинг прогрессив группаларини ишлаб чиқариш кўпайтирилади. Шунингдек, машинасозлик ва металл ишлаш учун 147 автоматик ва ярим автоматик линияларни тайёрлаб бериш, тўла бошқариш программасига эга бўлган фрезер ва токарлик станокларини яратиш мўлжалланади.

Енгил саноат ва озиқ-овқат саноати соҳасида 1958 йилги планда аҳоли учун товарлар ишлаб чиқаришни янада кўпайтириш кўзда тутилади. 1958 йилда ҳамма турдаги газламаларни ишлаб чиқариш 1957 йилдагига нисбатан 75 миллион метр кўпаяди. Кўн пойафзал ишлаб чиқариш анча кўпайтирилиб, 1958 йилда ишлаб чиқариладиган пойафзал миқдори 342,2 миллион жуфтни ташкил этади, бу эса 1957 йилдагига нисбатан 28 миллион жуфт ортиқдир. Товарларнинг ассортименти анча кенгайтирилади.

Озиқ-овқат саноатида гўшт, ёғ ва бошқа сут маҳсулотлари, қанд ишлаб чиқариш энг тез суръатлар билан кўпайиб боради. Гўшт ва сут саноатининг ялпи маҳсулоти 14 процент, қанд ишлаб чиқариш 18,2 процент ортади.

Биз, дейди ўртоқ Кузьмин, халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларини ривожлантиришнинг ҳақиқатан ҳам улуғвор планларини белгилаш, саноат ва уй-жой қурилишининг катта программасини амалга ошириш, халқимизнинг моддий фаровонлигини юксалтириш билан бирга Ватанимизни ҳужумдан ҳимоя қилиш зарурлигини ҳам эсимиздан чиқармаймиз. 1958 йилги план мамлакатимиз мудофаа қобилиятини янада мустаҳкамлаш юзасидан муҳим тадбирларни ўз ичига олган.

Докладчи айтадики, 1958 йилда қишлоқ хўжалигининг асосий вазифаси дон экинлари, техника экинлари, сабзавот ва хашаки экинлар ҳосилдорлигини ва ялпи ҳосилини оширишдан, аҳоли жон бошига гўшт, сут, ёғ етиштириш, қўриқ ва бўз ерларни янада ўзлаштириш йўлидаги ишларни давом эттириш зарур.

СССР Госпланининг мўлжалига кўра, 1958 йилда қишлоқ хўжалигининг ялпи маҳсулоти 1957 йилдагига нисбатан 17 процент кўпайиши лозим. Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотини етиштиришда совхозлар маҳсулотининг ҳиссаси 1957 йилдаги 14 процентдан 1958 йилда 16,4 процентгача ўсади.

Иттифоқчи республикаларнинг маълумотларига мувофиқ, 1958 йилда дон экинларининг майдони 1957 йилдагига нисбатан 5 миллион гектардан зиёд кенгайтирилиб, 130 миллион гектарни ташкил этади. Ҳосилдорликнинг оширилиши ва экин майдонларининг кенгайтирилиши 1958 йилда дон экинлари ялпи ҳосилини энг кўп ҳосил олинган 1956 йилдагига нисбатан кўпайтиришга имкон беради. 1958 йилда тайёрланадиган пахта миқдори 4,5 миллион тоннагача кўпаяди, яъни 1956 йилдагига нисбатан 4,3 процент ортади, тайёрланадиган қанд лавлаги миқдори 38 миллион 100 минг тоннани ташкил этади, яъни 1956 йилдагига нисбатан 21 процент ортади.

Чорвачилик тез суръатлар билан ривожланади, 1958 йилда қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг умумий ҳажмида чорвачилик маҳсулотлари 1956 йилдаги 37 процент ўрнига 41 процентга етади.

1958 йилда қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришнинг белгиланган даражада кўпайтирилишини таъминлаш учун МТС ва совхозларнинг моддий-техника базасини янада кучайтириш кўзда тутилади. Қишлоқ хўжалигига 1957 йилда етказиб берилган 145 минг ўрнига 155 минг трактор, бу йил етказиб берилаётган 128 минг ўрнига 135 минг дон комбайни берилади. Дон экинларини алоҳида ўриш ва алоҳида янчиш учун осма жатқалар ишлаб чиқариш айниқса кескин суратда кўпайтирилади: бундай жатқалар 1957 йилда 15 мингта ишлаб чиқарилган бўлса, 1958 йилда 80 мингта ишлаб чиқарилади.

(ДАВОМИ ТЎРТИНЧИ БЕТДА).

Социалистик лагерь мамлакатларининг буюк ҳамкорлиги

Коммунистик ва ишчи партиялари вакиллари Москва кенгашларининг Декларацияси ва Тинчлик манифестида ҳозирги халқаро аҳвол, тинчлик ва социализм учун кураш йўллари, социалистик мамлакатлар ўртасидаги муносабатлар ва халқаро коммунистик ва ишчилар ҳаракатининг назарий ва амалий масалалари баён қилинган. КПСС Марказий Комитетининг шу йил 16-17 декабрда бўлиб ўтган Пленуми «Коммунистик ва ишчи партиялар вакиллари Кенгашларининг якунлари тўғрисида» қарор қабул қилиб, Декларацияни ва Тинчлик манифестини тўла маъқуллади.

Иккинчи жаҳон уруши натижасида капитализмнинг жаҳон системаси ниҳоятда заифлашди. Социализм бир мамлакат доирасидан чиқиб жаҳон ижтимоий-иқтисодий системасига айланди. Агар иккинчи жаҳон урушидан олдин социалистик система ер шари территориясининг 17 процентини ва аҳолисининг 9 процентига яқинини ташкил қилган бўлса, ҳозир бу системага ер шари территориясининг 25 процентдан ортиғи ва аҳолисининг 35 проценти бирлашгандир. Эндиликда капиталистик дунё қаршисида биргина социалистик давлат эмас, балки қудратли социалистик лагерь турибди. Бу лагерь мамлакатларида яшовчи 950 миллиондан ортиқ аҳоли марксизм-ленинизмнинг ғолиб байроғи остида тўпланиб, ўз тақдирини ўзи белгиламоқда, янги социалистик ва коммунистик ҳаёт қурмоқда.

Социалистик лагерь мамлакатлари ўртасидаги алоқалар капиталистик мамлакатлар ўртасидаги алоқалардан тамомила фарқ қилади. Капитализм шароитида иқтисодий муносабатлар ривожланган мамлакатлар билан қолоқ мамлакатлар ўртасидаги ҳукмронлик ва бўйсуниш, иқтисодий экспансия ва зўравонлик, хомашё манбалари ва бозор учун шафқатсиз кескин конкуренция кураши асосида олиб борилади. Капиталистик системада халқаро меҳнат тақсимоти ва унга асосланган жаҳон капиталистик бозори йирик империалистик давлатлар томонидан иқтисодий жиҳатдан қолоқ мамлакатларни талаш ва аёвсиз эксплуатация қилиш асосида жуда катта фойда олишга хизмат қилади.

Империалистик давлатлар жаҳон капиталистик бозорида конкурентлар орттиришни истамайдилар, шу сабабли мустамлака ва қарам мамлакатларда саноатнинг ҳар томонлама ривожланишига тўсқинлик қиладилар, миллий пролетариатнинг вужудга келишига ғов соладилар, қарам мамлакатларни асоратга тушириш ва талашни кучайтирадилар. Буларнинг ҳаммаси индустриал ва аграр, метрополия ва мустамлака мамлакатлар ўртасида қарама-қаршиликни кучайтиради, қарам мамлакатлар экономикасининг бир ёқлама ривожланишига олиб келади. Ҳозирги капиталистик системада ишлаб чиқарувчи кучларнинг жойлашиши бунга яққол мисол бўла олади. Капиталистик дунёда йирик саноат асосан Шимолий Америка ва Ғарбий Европада жойлашгандир. Миллионларча аҳолига ва табиат ресурсларига эга бўлган жанубий ва шарқи-жанубий Осиё, Ўрта ва Яқин Шарқ, Африка ва Латин Америкаси мамлакатлари асосан империалистик мамлакатларни қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ва хомашё билан таъминловчи базаларга айлантирилган. Бу мамлакатларда саноат заиф ва бир томонлама ривожланган.

Социалистик лагерь мамлакатлари ўртасидаги муносабатлар тамомила бошқачадир.

«Социализм, — дейилади социалистик мамлакатлар коммунистик ва ишчи партиялари Декларациясида, — қирқ йил мобайнида ижтимоий система сифатида капитализмдан гоят устун эканлигини исбот қилди. Социализм ишлаб чиқарувчи кучларнинг капитализм даврида мисли кўрилмаган ва капитализм эриша олмайдиган тез суръатлар билан ривожланишини таъминлади. Бунда социалистик давлатлар ўртасида вужудга келган халқаро муносабатларнинг янги типи — социалистик лагерь мамлакатларининг иқтисодий ҳамкорлиги муҳим аҳамиятга эга бўлмоқда». Социалистик мамлакатлар ўзаро муносабатларини тўла ва тенг ҳуқуқлилик, территориал бутунликни, давлат мустақиллигини ва суверенитетни ҳурмат қилиш, бир-бирларининг ички ишларига аралашмаслик принципларига асосланиб қурадилар. Булар муҳим принциплардир. Аммо бу принциплар социалистик мамлакатлар ўртасидаги муносабатларнинг бутун моҳиятини тўла-тўкис ўз ичига ололмайди. Ўзаро қардошларча ёрдам улар ўртасидаги муносабатларнинг ажралмас қисмидир. Бу муносабатлар пролетар интернационализмининг гранит принципларини ифода қилади.

Ҳар бир социалистик мамлакат бошқа қардош мамлакатларнинг юксалишидан ҳар томонлама манфаатдордир, ўзидаги куч ва ресурсларнинг ортиқча қисмини планли равишда шу лагердаги бошқа мамлакатларнинг эҳтиёжларини қондириш учун ажратади ва уларнинг дўстона ёрдамига таянади. Бир социалистик мамлакатнинг тажрибаси иккинчи социалистик мамлакатнинг мулки бўла олади. Социалистик лагерь мамлакатлари иқтисодий ва техника тараққиётининг турли босқичларига эришганликларига қарамай, социализм асосий иқтисодий қонуни талабларига мувофиқ социалистик ишлаб чиқаришни юқори техника базасида муттасил ривожлантирмоқдалар ва такомиллаштирмоқдалар. Шу йўл билан меҳнаткашларнинг доим ўсиб бораётган эҳтиёжларини тўлароқ қондиришдан иборат умумий мақсадни амалга оширмоқдалар.

Саноат ва қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини юксалтириш учун социалистик мамлакатлар битмас-туганмас имкониятларга эгадирлар. Жумладан, социалистик лагерь мамлакатлари ихтиёрида жаҳон темир рудаси запасларининг 54 проценти, кўмир запасининг 30 проценти, нефть запасининг 20 проценти, калий тузлари запасларининг 70 проценти ва бошқа ҳисобсиз табиат ресурслари мавжуддир. Социализм мамлакатлари бу имкониятлардан маҳорат билан фойдаланмоқдалар. Иккинчи жаҳон урушига қадар социалистик мамлакатлар дунё саноат маҳсулотининг 7 процентинигина ишлаб чиқарар эдилар. Ҳозир улар дунё саноат маҳсулотининг учдан бир қисмига яқинини ишлаб чиқармоқдалар. Социалистик мамлакатлар қазиб чиқараётган кўмир бутун жаҳонда қазиб чиқарилаётган кўмирнинг 37,8 процентини, чўян бўйича 25,8 процентни, пўлат бўйича 24,5 процентни, тракторлар бўйича 27,6 процентни, газламалар бўйича 27,6 процентни ташкил қилади. Қишлоқ хўжалик маҳсулотларидан — ғалланинг 40 процентига яқини, пахтанинг учдан бир қисмига яқини социалистик система ҳиссасига тўғри келади.

Иқтисодий тараққиётнинг юксак суръатлари — социалистик мамлакатларнинг характерли хусусиятларидир. Бу мамлакатларда ўтган йили саноат ишлаб чиқариш ҳажми 1937 йилдаги даражага нисбатан тўрт баравардан зиёдроқ ошди, ҳолбуки капиталистик мамлакатларда саноат ишлаб чиқариш ана шу давр ичида икки баравардан камроқ кўпайди. Социалистик хўжалик системасининг капиталистик хўжалик системасидан устунлиги айрим социалистик мамлакатлар саноатининг ўсиш динамикаси билан танишганимизда кўзга айниқса яққол ташланади. 1913-1956 йилларда Совет Иттифоқида саноатнинг ялпи маҳсулоти 33 марта, шу жумладан, ишлаб чиқариш воситалари ишлаб чиқариш 74 марта ўсди. Ўтган йили 1949 йилга нисбатан Хитойда саноат маҳсулоти 6 марта ошди, урушдан олдинги даражага нисбатан Польшада саноат маҳсулоти 5 марта, ГДРда — 2,2, Чехословакияда — 2,7, Руминияда — 3,3, Венгрияда—3,2, Болгарияда—6, Албанияда — 11 марта кўпайди. Социалистик мамлакатлар қишлоқ хўжалиги соҳасида ҳам катта муваффақиятларга эришилди. Совет Иттифоқи яқин йиллар ичида аҳоли жон бошига гўшт, ёғ, сут етиштириш бўйича Америка Қўшма Штатларига етиб олиш вазифасини муваффақиятли ҳал этиш учун курашмоқда.

Халқ хўжалик планларини мувофиқлаштириш социалистик мамлакатлар иқтисодий тараққиётини энг қулай ва мақсадга мувофиқ йўлдан олиб бориш ҳамда вақтинча вужудга келадиган диспропорцияларни тезда тугатиш имкониятини беради. Планларни бундай мувофиқлаштириш биринчи галда оғир саноат, айниқса, машинасозлик бўйича амалга оширилди. Мамлакатлар ўртасида планли равишда меҳнат тақсимоти йўлга қўйилмоқда. Масалан, буғ турбиналари ва генераторлари ишлаб чиқариш СССР, ГДР, Польша ва Чехословакия ўртасида тақсимланди. Бошқа социалистик мамлакатлар буғ турбиналарини ва генераторларини шу мамлакатлардан оладилар. Қишлоқ хўжалик машинасозлиги маҳсулотларининг бир қанча турлари, шу жумладан ўзиюрар дон комбайнлари СССР, ГДР, Венгрия ва Польшада ишлаб чиқарилади. Чехословакияда бундай комбайнларни ишлаб чиқариш тўхтатилиб, қўшни қардош мамлакатлардан келтирилади. Чехословакия эса бошқа социалистик мамлакатлар учун керакли зиғир комбайнлари ишлаб чиқаради ва ҳоказо.

Социалистик мамлакатлар ўртасида тузилган ўзаро иқтисодий ёрдам Кенгашининг шу йил июнда Варшавада бўлиб ўтган сессияси бу мамлакатлар халқ хўжалик планларини мувофиқлаштириш соҳасида ва ташқи савдо соҳасида эришилган муваффақиятларни эътиборга олиб, 10-15 йилга мўлжалланган перспектив халқ хўжалик планларини мувофиқлаштиришни мақсадга мувофиқ деб топди.

Маълумки, ҳозир социалистик мамлакатлар ўртасида мустаҳкам савдо алоқалари ўрнатилган. Бу, қардош мамлакатларни индустрлаш, уларнинг халқ хўжалик планларини муваффақиятли бажариш ишига ёрдам бермоқда. Бу қардош мамлакатлар ўртасида узоқ муддатли савдо шартномалари имзоланган бўлиб, ҳар бир мамлакатнинг манфаатдорлиги ҳурмат қилинган, барча товарлар учун барқарор нархлар белгиланган. Савдо ҳисоблари дунёда энг мустаҳкам совет сўми орқали амалга оширилмоқда. Социалистик лагерь мамлакатларининг ташқи савдосида товар оборот ҳажми йил сайин ўсиб бормоқда, экспорт ва импорт қилинаётган товарларнинг структураси ўзгармоқда. Халқ хўжалик планларини мувофиқлаштириш эса ташқи савдо соҳасидаги бу ижобий ўзгаришга таъсир кўрсатмоқда. Агар урушдан илгари Польша, Болгария, Венгрия четга асосан қишлоқ хўжалик ва енгил саноат маҳсулотлари чиқарган бўлса, ҳозир бу мамлакатларнинг товар оборотида оғир саноат маҳсулотлари катта ўрин олмоқда. Социалистик давлатлар ташқи савдосида Совет Иттифоқининг ҳиссаси жуда тез ўсиб борди. Ўтган йили мамлакатимизнинг ҳиссаси Албания ташқи савдо оборотида 42,2 процентни ташкил қилди. Шунингдек бу ҳисса Руминияга нисбатан 47,6 процентни, Чехословакияга нисбатан 31,8 процентни, Польшага нисбатан 27,5 процентни, Хитой Халқ Республикасига нисбатан 50 процентни ташкил қилди. Ҳолбуки, урушгача Совет Иттифоқининг ҳиссаси бу мамлакатлар савдосида 1-5 процентни ташкил қилар эди, холос.

Совет Иттифоқи халқ демократияси мамлакатларига металлургия, машинасозлик, тоғ ва химия, тўқимачилик, озиқ-овқат саноати корхоналари учун ускуналар, қишлоқ хўжалиги учун тракторлар, ўғитлар, шунингдек тўқимачилик хомашёси ва бошқа товарлар етказиб бермоқда. Бу ишда Совет Ўзбекистонининг саноат корхоналари ҳам актив қатнашмоқда. Масалан, «Чирчиксельмаш» заводи турли хил плуглар, культиваторлар ва бошқа агрегатларни, «Таштекстильмаш» заводи йигирув машиналари ва ҳар хил ускуналарни, Фарғона ёғ комбинати кўп турли маҳсулотларни Хитой Халқ Республикаси, Корея Халқ Демократик республикаси, Мўғулистон, Вьетнам, Руминия, ГДР ва бошқа социалистик мамлакатларга юбормоқда. Польшада Совет Иттифоқи қуриб берган хашаматли фан ва маданият саройида Самарқанддаги «Кинап» заводи ишлаб берган киноаппаратлар ўрнатилган.

Социалистик мамлакатларнинг иқтисодий алоқалари соҳасида ўзаро кредит бериш муҳим ўрин тутади. Бу кредитлар капиталистик мамлакатлар томонидан асоратли шартлар билан бериладиган кредитлардан тамомила фарқ қилади. Капитализм шароитида кредит муносабатлари кам ривожланган мамлакатларни монополиялар томонидан иқтисодий қулликка солишнинг энг кучли воситаларидан биридир. Социалистик лагерда эса кредит бериш қардош мамлакатнинг ривожланишиниң таъминлаш мақсадида бериладиган ёрдам формаларидан биридир. Совет Иттифоқи урушдан кейинги йилларда халқ демократияси мамлакатларига 28 миллиард сўмдан кўпроқ кредит берди.

Ҳозир Совет Иттифоқи халқ демократияси мамлакатларида барпо қилинаётган 478 корхона учун саноат ускуналари комплектини етказиб бермоқда. Бу корхоналарнинг яқин фурсатда ишга туширилиши натижасида йиллик ишлаб чиқариш қувватлари электр энергияси ишлаб чиқариш бўйича 8,2 миллион кило-

(ОХИРИ ТЎРТИНЧИ БЕТДА)

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ СЕССИЯСИ

Кеча Кремльда

(БОШИ УЧИНЧИ БЕТДА).

1958 йилги планни тўла бажарибгина қолмай, балки ошириб бажариш учун, дейди докладчи, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини кўпайтиришнинг мавжуд резервларидан яхшироқ фойдаланиш, колхоз, МТС ва совхозларда қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг единицасига меҳнат сарфлашни камайтириш, унинг таннархини пасайтириш зарур. Бу вазифаларнинг бажарилиши озиқ-овқат маҳсулотлари нархларини камайтиришга ҳамда совет халқининг моддий фаровонлигини янада юксалтиришга ёрдам беради.

Сўнгра ўртоқ Кузьмин темир йўл, денгиз, дарё, автомобиль ва ҳаво транспортини ҳамда алоқани ривожлантириш масалаларига тўхталади.

Докладчи капитал қурилиш масалаларига тўхталиб, 1958 йилги планда давлат томонидан сарфланадиган капитал маблағларнинг ҳажми 198,8 миллиард сўм миқдорида, ёки 1957 йилдагига нисбатан қарийб 14 миллиард сўм ортиқ бўлиши кўзда тутилади, деди.

Ўртоқ Кузьмин 1958 йилги планда меҳнат унумдорлигини саноатда ўрта ҳисоб билан 5,4 процент, ва қурилишда 8,5 процент ошириш мўлжалланганлигини айтади.

Сўнгра докладда меҳнаткашларнинг турмуш даражасини ошириш масалалари ёритилади. 1958 йилда СССРнинг миллий даромади тахминан 8 процент ўсади 1958 йилда бутун халқ хўжалигида ишчи ва хизматчиларнинг сони 1957 йилдаги 52,6 миллион киши ўрнига 54,4 миллион кишига етади. Ишчи ва хизматчилар сонининг кўпайиши ҳамда ўртача иш ҳақининг ўсиши натижасида умуман халқ хўжалигида иш ҳақи фонди ўсади. Ишчи ва хизматчиларнинг реал даромадлари ортади. Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг янада ўсиши ва меҳнат унумдорлигининг ортиши натижасида колхозчиларнинг реал даромадлари кўпаяди.

СССР меҳнаткашларининг фаровонлиги тўғрисида қилинаётган ғамхўрлик давлат бюджетидан социал-маданий тадбирлар учун маблағ ажратилишида ўз ифодасини топмоқда. 1958 йилги планда бу тадбирлар учун 212 миллиард сўм миқдорида маблағ ажратиш белгиланган, бу эса 1957 йилдагига нисбатан қарийб 14 миллиард сўм ортиқдир.

1958 йилда саноатнинг энг муҳим тармоқларида ишчи ва хизматчиларни қисқартирилган иш кунига кўчириш давом эттирилади. Шунингдек, саноатнинг бир қанча тармоқларида иш ҳақини тартибга солиш кўзда тутилади.

Товар оборотининг ривожланиши, дейди докладчи, аҳолининг моддий фаровонлиги ўсганлигини исбот этувчи кўрсаткичлардан биридир. Аҳолининг харид фонди ўсишига мувофиқ, давлат ва кооператив савдоси чакана товар оборотининг ҳажми 1958 йил учун 660 миллиард сўм миқдорида, яъни 1957 йилдагига нисбатан 45 миллиард сўм ортиқ планлаштирилмоқда.

1958 йилги халқ хўжалик планида уй-жой қурилишини анча ривожлантириш мўлжалланади. Жамъи 61 миллион квадрат метр уй-жойлар қуриш ва фойдаланишга топшириш белгиланади. 1957 йилда эса 48 миллион квадрат метр уй-жойлар қурилган эди.

Докладчи таъкидлаб ўтадики, Коммунистик партия изчиллик билан ўтказиб келаётган ленинча миллий сиёсатга мувофиқ, 1958 йилда барча Иттифоқчи республикаларда хўжалик ва маданиятнинг янада зўр куч билан юксалиши таъминланади.

И. И. Кузьмин ташқи савдо масалаларига тўхталиб айтадики, 1958 йилги халқ хўжалик плани Совет Иттифоқининг чет давлатлар билан кенг равишда товар айирбошлашини, шунингдек бошқа формалардаги иқтисодий ҳамкорликнинг ривожлантирилишини кўзда тутади. Социалистик давлатлар билан иқтисодий муносабатлар айниқса муваффақиятли ривожланмоқда, бу муносабатлар социализм ва коммунизмнинг ғалабаси учун курашда манфаатларнинг ва мақсадларнинг, умумийлигига, ўзаро ёрдамлашиш ва кўмаклашишга асослангандир. СССР ташқи савдосининг учдан икки қисмидан кўпроғини жаҳон социалистик бозорига чиқарилган моллар ташкил этади.

1958 йил, дейди И. И. Кузьмин, мамлакатимизнинг барча иқтисодий районларини янги кучли юксалтириш йили бўлиши керак. Халқ хўжалиги кенгашлари ва маҳаллий органлар эндиликда саноат ва қурилишни бошқаришнинг янги системаси афзалликларидан охиригача фойдаланишлари керак.

Совет Иттифоқи Лениннинг иқтисодий соҳада илғор капиталистик мамлакатларга етиб олиш ва ўзиб кетиш керак деган ғоят муҳим васиятини бажаришга йилдан-йил борган сари яқинлашиб келмоқда.

Совет хўжалик планларининг кучи шундаки, бу планлар мамлакатимиз экономикасини мустаҳкамлашга қаратилган ва уларда совет халқининг моддий аҳволини ҳамда маданий даражасини тўхтовсиз ошириб бориш кўзда тутилган. Ана шунинг учун бу планлар халққа яқин ва тушунарлидир.

Коммунистик партия раҳбарлик қилаётган совет кишилари ўзларининг яратувчилик меҳнатлари билан Ватанимизнинг иқтисодий қудратини ошириш учун ўз кучларини аямайдилар, бизнинг Ватанимиз кучли машъал сингари инсониятнинг бахтиёр коммунистик истиқбол сари олға бориш йўлини ёритиб турибди!

* * *

Шундан кейин СССР нинг 1958 йилги Давлат бюджети тўғрисида ва СССР 1956 йилги Давлат бюджетининг бажарилиши ҳақида СССР Молия министри депутат **А. Г. Зверев** доклад қилди.

Докладчи айтадики, СССРнинг СССР Олий Совети қарамоғига ва тасдиқига тақдим этилган 1958 йилги бюджети Совет давлатининг кенг молиявий программаси бўлиб, Совет Иттифоқи Коммунистик партияси XX съездининг қарорларини амалга ошириш йўлида 1958 йилги халқ хўжалик планида кўзда тутилган ҳамма тадбирлар учун маблағ берилишини таъминлайди.

Келгуси йил бюджетида оғир саноатни ривожлантириш ва халқ хўжалигида техника тараққиётини кучайтириш учун, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва кенг истеъмол товарлари ишлаб чиқаришни кенгайтириш учун, уй-жой қурилишини анча ривожлантириш, совет халқининг моддий фаровонлигини ва маданий савиясини ошириш учун кўп маблағ чиқариш кўзда тутилади.

А. Г. Зверев 1958 йилги Давлат бюджетини характерлашга киришишдан олдин, 1956 йилги бюджетнинг бажарилишидаги асосий кўрсаткичлар ҳамда 1957 йилги бюджетни бажаришнинг дастлабки якунлари ҳақида гапиради.

1956 йилда бюджет даромадлар бўйича 585,9 миллиард сўм ёки 101 процент ва харажатлар бўйича 563,5 миллиард сўм миқдорида ёки 101,2 процент бажарилди, яъни даромадлар харажатлардан 22,4 миллиард сўм ортиқ бўлди.

Дастлабки маълумотларга кўра, давлат заёмлари тўғрисида қабул қилинган қарорни назарга олганда, 1957 йилги Давлат бюджети даромадлар қисмида 614,5 миллиард сўм ёки 100,4 процент, харажатлар қисмида эса 598,2 миллиард сўм миқдорида ёки 99,9 процент бажарилди. Даромадларнинг харажатлардан 16,3 миллиард сўм ортиқ бўлиши кутилади.

1957 йилда халқ хўжалигини ва социал-маданий тадбирларни маблағ билан таъминлаш учун бюджетдан қилинган харажатлар саноат қурилиши, қишлоқ хўжалик, уй-жой қурилиши ва маданий-маиший қурилишнинг катта программасининг амалга оширилишини, ўқув юртлари ва илмий-текшириш муассасалари тармоқларининг кенгайтирилишини, ҳамда аҳолига медицина хизмати кўрсатишнинг яхшиланишини таъминлади. Социал таъминот ва социал страхование учун бюджетдан кўп маблағ — 79,4 миллиард сўм тўланди.

Сўнгра министр 1958 йилги Давлат бюджети халқ хўжалиги ҳамма тармоқларининг янада ривожлантирилишини, халқ турмуш даражасининг оширилишини зарур маблағлар билан таъминлайди, деди. Бюджет ҳажми даромадлар қисмида 641,9 миллиард сўм миқдорида ва харажатлар қисмида 626,7 миллиард сўм миқдорида, яъни даромадлар харажатлардан 15,2 миллиард сўм ортиқ қилиб белгиланган.

Мамлакатнинг миллий даромади 1958 йилда шу йилдагига нисбатан 8 процент ортади, бу эса давлатнинг моддий ва молиявий ресурслари ўсишининг негизидир.

Докладчи СССР Давлат бюджети даромадларининг асосий турларини характерлаб беради. Социалистик хўжалик даромадлари бюджет даромадларининг асосий қисмини ташкил этади. 1958 йилда бу даромадлар 1957 йил учун тасдиқланган миқдорга нисбатан 44,7 миллиард сўм, ёки 8,5 процент кўпайтирилади. Аҳолидан тушадиган маблағларнинг миқдори эса 20 миллиард сўм ёки 21,4 процент камаяди. Шунга мувофиқ социалистик хўжаликдан олинадиган даромадларнинг бюджетдаги салмоғи 1957 йилдаги 85 процентдан 1958 йилда 88,7 проценттача ўсади.

Сўнгра докладчи Давлат бюджетидаги солиқ тушумларининг турли манбаларини муфассал характерлаб, оборот солиғи тушумлари, корхона ва хўжалик ташкилотларининг фойдасидан ажратмалар аввалгидек ҳозир ҳам бюджетимиз даромадларининг энг муҳим манбаларидан бири эканлигини таъкидлади. Докладчи депутатларга маълум қилдики, ҳукумат давлатнинг социалистик корхоналардан ва ташкилотлардан олаётган даромадлари ошганлигини ҳисобга олиб, бўйдоқлардан, ёлғиз ва оила аъзолари кам бўлган граждандардан олинадиган солиқ тўғрисидаги масалани қараб чиқди ҳамда болалик кишиларнинг, ҳаммасини, шунингдек, болали ёлғиз хотинларни (эрга тегмаганларни ва бева хотинларни) 1958 йил 1 январдан бошлаб шу солиқдан озод қилиш мумкин деб топди, бунинг натижасида бу солиқни тўловчи кишиларнинг қарийб 85 проценти ундан тамомила озод қилинади, солиқ тушумлари эса йилига қарийб 6 миллиард сўм камаяди.

Шундан кейин докладчи давлат бюджетининг харажатларини характерлашга киришади. У шуни маълум қиладики, 1958 йилда халқ хўжалигини ривожлантириш учун бюджетдан 257,1 миллиард сўм ажратиш белгиланган. Хўжалик ташкилотларининг фойдалари ва бошқа маблағларидан сарф қилинадиган 155,7 миллиард сўм бу ҳисобга кирмайди. Халқ хўжалигига сарфланадиган харажатларнинг умумий миқдори 1957 йилдагига нисбатан 9,7 процент кўпайтирилади.

Келгуси йилда саноатнинг ҳамма тармоқларини ривожлантириш учун Давлат бюджетидан 129 миллиард сўм маблағ ажратилади. Қора металлургияга, химия ва нефть саноатига энг кўп маблағ сарфланади. Шунингдек, қишлоқ хўжалик хомашёсини қайта ишлайдиган корхоналарнинг ишлаб чиқариш қувватини ошириш, озиқ-овқат саноатини кенгайтириш, енгил саноат корхоналарининг қувватини ошириш учун ҳам анча маблағ ажратилади.

1958 йилда капитал қурилиш ишларининг умумий ҳажми 198,8 миллиард сўм миқдорида, яъни 1957 йилдагига нисбатан 7 процент ортиқ қилиб белгиланган. Бунда қурилиш ишларининг қимматини сметаларга нисбатан 4,6 процент камайтириш кўзда тутилади.

1958 йилда қишлоқ хўжалигига 65,2 миллиард сўм, шу жумладан бюджетдан 53,4 миллиард сўм ва хўжалик ташкилотларининг ўз маблағлари ҳисобига 11,8 миллиард сўм сарфланади.

Маориф, фан, соғлиқни сақлаш ва социал таъминот учун қилинадиган харажатлар анча кўпайтирилади. 1958 йилда бу харажатлар 1957 йилдаги 188,4 миллиард сўм ўрнига 212,2 миллиард сўм қилиб белгиланди.

Келгуси йилда умумий таълим мактабларига ва болаларни ўсмирларни ҳам тарбиялаш юзасидан бошқа тадбирларга 37,4 миллиард сўм сарфланади. Кадрлар тайёрлашга 22,4 миллион сўм сарфланади.

1958 йилда медицина муассасалари тармоқларини янада кенгайтириш ва уларнинг меҳнаткашларга хизмат кўрсатишини яхшилаш мўлжалланади. Бу мақсад учун бюджетдан қилинадиган харажатлар миқдори 39,7 миллиард сўм белгиланган.

Келгуси йилда социал страхование ва социал таъминот учун 88,2 миллиард сўм сарфланади, бу эса 1957 йилдагига нисбатан 16,8 миллиард сўм ортиқдир.

Фанни ривожлантириш учун давлат томонидан қилинадиган харажатлар миқдори 1958 йилда 1,8 миллиард сўм кўпайтирилиб, 18,2 миллиард сўм бўлади, бундан 15 миллиард сўми бюджетдан ажратилади.

КПСС Марказий Комитети ва Ҳукумат партия XX съездининг қарорларини бажара бориб, — дейди докладчи 1956 ва 1957 йилларда совет халқининг турмуш даражасини янада оширишга қаратилган бир қанча катта тадбирларни амалга оширдилар. Ишчи ва хизматчиларнинг бир қанча категорияларига иш ҳақининг оширилиши, пенсия таъминотининг анча яхшиланганлиги, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари учун тайёрлаш ва харид қилиш нархларининг оширилганлиги, аҳолига солинадиган солиқ миқдорининг камайтирилганлиги, давлат заёмлари чиқаришнинг тўхтатилганлиги ва ҳоказолар ана шу тадбирлар жумласидандир. 1958 йилда давлат томонидан ана шу тадбирлар учун сарф қилинадиган қўшимча харажатлар қарийб 63 миллиард сўмни ташкил этади. Натижада ишчилар, хизматчилар ва колхозчи деҳқонларнинг реал даромадлари анча ортади. Иш ҳақи фондларининг ўсишини ҳисобга олганда ишчи ва хизматчиларнинг даромадлари 1958 йилда 1955 йилдагига нисбатан тахминан 120 миллиард сўм кўпаяди. Колхозлар ва колхозчиларнинг пул даромадлари 1955 йилдагига нисбатан тахминан 40 миллиард сўм ортиқ бўлиб, айни бир вақтда меҳнат кунларига тақсимланадиган маҳсулотларнинг миқдори ҳам кўпаяди.

Уй-жой қурилиши учун чиқариладиган маблағларни янада кўпайтириш кўзда тутилган. Давлат уй-жой қурилишига сарфланадиган капитал маблағ ҳажми 1958 йилда 36,8 миллиард сўмни ташкил этади. Бундан ташқари уй-жой қурилиши учун хўжалик ва кооператив ташкилотларининг маблағлари ҳисобидан кўп пул сарфланади, шунингдек бу мақсад учун банклардан қарзлар ҳам берилади.

Совет давлати моддий ва молиявий ресурсларнинг жуда кўп қисмини экономикани ривожлантиришга ва халқ фаровонлигини юксалтиришга сарфлаш билан бирга, дейди докладчи, ҳозирги халқаро вазиятда мамлакатнинг хавфсизлигини таъминлаш ва унинг мудофаа қобилиятини мустаҳкамлаш зарурлигини ҳам ҳисобга олмасдан қололмайди. 1958 йилги бюджет бўйича мудофаа харажатлари 1957 йилдаги 96,7 миллиард сўм ўрнига 96,3 миллиард сўм миқдорида мўлжалланади. Мудофаа харажатлари 1955 йилдагига нисбатан 15,8 миллиард сўм камайтирилади. Бу ҳол Совет Иттифоқи тинчлик ва халқлар ўртасида дўстликни мустаҳкамлаш сиёсатини оғишмай ўтказиб келаётганлигини кўрсатади.

Давлат идора ишларига кетадиган харажатлар 11.963 миллион сўм миқдорида мўлжалланади.

Саноат ва қурилишни бошқаришнинг қайта қурилганлиги ҳамда хўжалик қурилишида иттифоқчи республикалар ролининг оширилганлиги муносабати билан бу республикалар бюджетларининг ҳажми кескин суратда ўсди. 1958 йилда уларнинг бюджетлари 319,1 миллиард сўм бўлиши мўлжалланади. 1957 йилда эса 194,1 миллиард сўмни ташкил этган эди.

Докладчи сўзининг охирида бундай дейди:

— Депутат ўртоқлар! СССРнинг 1958 йилги Давлат бюджетида хўжалик тараққиётини, социал-маданий қурилишни ва давлатнинг бошқа эҳтиёжларини маблағ билан узлуксиз таъминлаб туриш учун зарур бўлган ғоят кўп пул маблағларини сафарбар қилиш кўзда тутилади. 1958 йилги халқ хўжалик плани ва Давлат бюджетининг муваффақиятли бажарилиши мамлакатимизнинг коммунизм сари янада олға боришига ёрдам беради.

* * *

Раислик қилувчи депутат В. Т. Лацис СССР Олий Совети депутатларидан бир группаси Совет Иттифоқи Ҳукуматига сўроқ билан мурожаат этганлигини маълум қилди. Сўроқда бундай дейилади:

СССР Олий Совети депутатларидан бир группаси шунга эътибор бердики, матбуотдан маълум бўлишича, шимолий атлантик иттифоқига аъзо бўлган ғарб мамлакатларида «совуқ муносабатлар уруши»ни авж олдириш йўлидаги уринишлар давом этмоқда. Бу эса ўз навбатида, зўр бериб қуролланишнинг кучайишига олиб келмоқда, бу мамлакатлардан баъзиларининг давлат арбобларининг баёнотлари ҳам буни кўрсатиб турибди.

Депутатлар Совет Ҳукуматига мурожаат қилиб, қуролсизланиш тўғрисидаги масаланинг давлатлар ўртасида муҳокама қилиниши қандай аҳволда эканлиги тўғрисида ахборот беришни илтимос қиладилар.

Сўроққа депутатлардан: А. Бакулев, П. Биков, С. Камолов, М. Иброҳимов, М. Материкова, В. Гришин, Н. Пузанчиков, Н. Тихонов, П. Тичина қўл қўйганлар.

В. Т. Лацис депутатларга уларнинг сўроғи СССР Министрлар Советига топширилганлигини ҳамда унга сессия давомида жавоб берилишини айтди.

* * *

СССР Олий Совети Иттифоқ Совети билан Миллатлар Советининг қўшма мажлиси шу билан тамом бўлди.

20 декабрда сессия ўз ишини давом эттиради. (ТАСС).

Социалистик лагерь мамлакатларининг буюк ҳамкорлиги

(БОШИ УЧИНЧИ БЕТДА).

ватт-соат, чўян — 12,5 миллион тонна, мис — 58 минг тонна, қалай — 30,7 минг тонна, тракторлар — 50 минг дона, автомобиллар — 140 минг донага кўпаяди.

Халқ демократияси мамлакатларида Совет Иттифоқи ёрдами билан қурилаётган саноат корхоналари ҳозирги замон техникасининг энг яхши муваффақиятлари асосида қуроллантирилмоқда. Бу соҳада социалистик лагерь мамлакатлари ўртасида илмий-техника ҳамкорлигининг ривожланиши муҳим роль ўйнамоқда. Бу ҳамкорлик асосида айрим мамлакатлар бошқа қардош мамлакатларда ҳал қилинган проблемаларни такрорламайдилар, натижада кўп вақт, маблағ ва энергия тежашга ҳамда жуда бой ресурслардан фан ва техниканинг бошқа проблемаларини ҳал қилишда фойдаланиш имкониятига эга бўладилар.

Ўзаро илмий-техника ёрдамини уюштиришда социалистик мамлакатлар фанлар академиялари, илмий-текшириш муассасаларининг ҳамкорлиги тобора ривожланиб бормоқда. Ўтган йили ташкил қилинган иқтисодий ва илмий-техника ҳамкорлиги доимий комиссиялари илмий-текшириш планларини мувофиқлаштиришга ёрдам бермоқда. Натижада илмий-текширишда кераксиз параллелизм тугатилмоқда. Ўтган йили ўнбир давлат вакиллари Москва кенгашининг қарори асосида ядро тадқиқотлари Бирлашган институтининг ташкил қилиниши социалистик лагерь мамлакатларининг илмий-техника ҳамкорлигини янада ривожлантиришда катта воқиа бўлди. Совет Иттифоқи халқ демократияси давлатларига атом қуввати ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш ва ундан тинчлик мақсадлари учун фойдаланишда ёрдам бермоқда. Атом тадқиқотлари Бирлашган институти атом энергиясидан тинчлик мақсадида фойдаланиш соҳасида олиб бориладиган илмий ишларда тажрибалар алмашиш, ўзаро ёрдам бериш орқали сарфланадиган харажатларни тежаш билан бирга, ядрони текшириш бўйича илмий ишларни янада ривожлантириш, физика фанини янги ютуқлар билан бойитиш имкониятини ҳам беради.

Илмий-техника ҳамкорлиги формаларидан бири айрим мамлакатларнинг инженер-техник ходимларини, ишчиларни қўшни социалистик мамлакатларнинг илғор корхоналарида практика олиб бориш учун юбориб туришдан иборатдир. Масалан, Польша мутахассислари СССР, Чехословакия, ГДРда практика олиб бормоқдалар, Венгрия, Румыния, албанияли олим ва инженерлар эса Польшада практика ўтмоқдалар. Қардош мамлакатлардан келаётган ёшлар Совет Иттифоқида, Чехословакияда, Польшада ва бошқа мамлакатларда олий маълумот олмоқдалар, илмий муассасаларда илмий ишлар олиб бориб, кандидатлик ва докторлик диссертацияларини ёқламоқдалар.

Социалистик лагерь мамлакатлари иқтисодий ҳамкорлигининг энг муҳим формаларидан бири муҳим халқ хўжалик аҳамиятига эга бўлган объектларни биргаликда қуришдир. Европада дўстлик ва тинчлик кўпригини қуришда Румыния, Болгария, СССР, Польша, Чехословакия ва Венгрия иштирок этдилар. Бундай ҳамкорлик натижасида ўнлаб йирик корхоналар ва иншоотлар барпо қилинди. Биргаликда йирик корхоналар қуриш ҳақида янгидан-янги хабарлар келмоқда. Румыния ва Чехословакия биргаликда яқинда ҳар икки мамлакатда йирик химия комбинати қуришга келишдилар. Румыния, ГДР, Чехословакия ҳамда Польша биргаликда Румыния территориясида целлюлоза заводи қуришга киришдилар.

* * *

Социалистик лагерь мамлакатларининг экономикасини ривожлантиришда эришилган муваффақиятлар марксча-ленинча таълимотнинг буюк ҳаётбахш, дунёни ўзгартирувчи кучи натижасидир. Социалистик лагерь мамлакатлари ўртасидаги пролетариат интернационализми принципларига асосланган иқтисодий ҳамкорликнинг ривожланиши социалистик экономика ва маданиятнинг юксалишига, меҳнаткашларнинг моддий ва маданий фаровонлигини яхшилашга ёрдам бермоқда.

Коммунистик ва ишчи партиялари Декларациясида кўрсатилганидек, бу ҳамкорлик социалистик мамлакатлардан ҳар бирининг иқтисодий ва сиёсий мустақиллигини мустаҳкамлашда, умуман бутун социалистик мамлакатлар бирдамлигини мустаҳкамлашда муҳим роль ўйнайди. Социалистик давлатлар бундан буён ҳам ўз ўрталаридаги иқтисодий ва маданий ҳамкорликни янада кучайтирадилар ва такомиллаштирадилар.

Бизнинг давримизда жаҳон тараққиёти бир-бирига қарама-қарши турган икки ижтимоий система ўртасидаги мусобақанинг бориши ва натижалари билан белгиланади. Социалистик лагерь мамлакатлари иқтисодий ҳамкорлигининг янада ривожланиши ва такомиллашиши социализмнинг капитализм билан тинч иқтисодий мусобақасида социализмнинг ғалаба қилишини ва коммунизм тантанасини янада тезлаштиради.

Ҳ. СОБИРОВ,
иқтисодий фанлар кандидати.

Ер сунъий йўлдошларининг ҳаракати тўғрисида

19 декабрь эрталаб соат 6 га қадар Ернинг иккинчи сунъий йўлдоши Ер атрофини 664 марта айланиб чиқди. Биринчи сунъий йўлдош шу вақтга қадар — 1146 марта айланиб чиқди.

Ҳаво очиқ бўлганда Ернинг иккинчи сунъий йўлдошини қуёш чиқиши олдидан шимолий кенгликнинг 0 градусидан 28 градусигача ва жанубий кенгликнинг 0 градусидан 7 градусигача оддий кўз билан кўриш мумкин. Шимолий кенгликларда қуёш ботгандан кейин ҳам 8 градусдан 26 градусгача кўриш мумкин бўлади.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ДЕЛЕГАЦИЯСИНИНГ БИРМА ИТТИФОҚИГА БОРИШИГА ДОИР

Бирма Иттифоқининг СССРдаги Мувaққат ишлар вакили У Тин Лат 1957 йил 11 ноябрда Бирма Иттифоқи парламенти миллатлар палатаси раиси Сао Шве Тайкнинг ва Бирма Иттифоқи парламенти депутатлар палатаси раиси Бо Хму Аунгнинг СССР Олий Совети Иттифоқ Совети Раиси П. П. Лобанов ва СССР Олий Совети Миллатлар Совети Раиси В. Т. Лацис номига ёзган мактубини топширган эди. Бу мактубда СССР Олий Совети делегацияси Бирмага келишга таклиф этилади.

Бирма парламенти палаталарининг раислари ўзларининг мактубида шу йил июнь—июль ойларида Бирма парламент делегациясининг дўстона ва меҳмондўстлик билан кутиб олинганлигини мамнуният билан эслайдилар ҳамда бундай сафарлар ҳар иккала мамлакат парламентлари ва халқлари ўртасида мавжуд дўстона алоқаларни мустаҳкамлаш ишига хизмат қилади, деб ишонч билдирадилар.

П. П. Лобанов ва В. Т. Лацис жавоб мактубида Бо Хму Аунгга ва Сао Шве Тайкка СССР Олий Совети Бирма Иттифоқи миллатлар палатасининг ва депутатлар палатасининг СССР Олий Совети делегациясини Бирмага юбориш тўғрисида лутфан юборган таклифини миннатдорчилик билан қабул қилади, деб маълум қилдилар.

Мактубда Бирма парламенти палаталарининг раислари томонидан Бирма Иттифоқи парламент делегациясининг шу йил июнь—июль ойларида Совет Иттифоқида меҳмон бўлиб турганликлари муносабати билан совет халқи шаънига айтилган самимий сўзлар учун ташаккур изҳор қилинади, шунингдек шу хилда ўзаро делегациялар юбориб туриш ҳар иккала мамлакатнинг парламент аъзолари ва халқлари ўртасида ҳозирдаёқ мавжуд бўлган дўстона алоқаларни янада мустаҳкамлашга хизмат қилади, деб ишонч билдирилади.

Бирма Иттифоқи миллатлар палатаси билан депутатлар палатасининг истагига мувофиқ, мактубда СССР Олий Совети делегацияси Бирманинг мустақиллик кунини байрам қилишда ҳам қатнашиш имкониятига эга бўлиши учун делегацияни 1958 йил январь ойининг бошларида Бирмага юборишга розилик билдирилади.

Иқтисодий ўзаро ёрдамлашиш кенгашида қатнашувчи мамлакатларнинг қора металлургия соҳасида иқтисодий ва илмий-техника ҳамкорлиги билан шуғулланувчи доимий комиссиянинг мажлиси тўғрисида

АХБОРОТ

Иқтисодий ўзаро ёрдамлашиш кенгашида қатнашувчи мамлакатларнинг қора металлургия соҳасида иқтисодий ва илмий-техника ҳамкорлиги билан шуғулланувчи доимий комиссиянинг Москва шаҳрида 1957 йил 10 декабрдан 14 декабргача мажлиси бўлиб ўтди.

Доимий комиссия мажлисида Албания Халқ Республикаси, Болгария Халқ Республикаси, Венгрия Халқ Республикаси, Германия Демократик Республикаси, Польша Халқ Республикаси, Румыния Халқ Республикаси, Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи ва Чехословакия Республикаси вакиллари қатнашди.

Комиссия мажлисида Хитой Халқ Республикасининг ва Корея Халқ-Демократик Республикасининг вакиллари кузатувчилар сифатида ҳозир бўлдилар.

Комиссия иқтисодий ўзаро ёрдамлашиш кенгаши VIII сессиясининг қарорига мувофиқ шу кенгашда қатнашувчи мамлакатларда қора металлургияни ривожлантириш перспектив планларини бир-бирига уйғунлаштириш билан боғлиқ бўлган муҳим масалаларни кўриб чиқди ва тегишли тавсиялар қабул қилди.

Комиссия мажлисида 1957 йилда қилинган ишлар якунланди ҳамда темир рудаси қазиб чиқаришни, кокс, чўян, пўлат ва прокат ишлаб чиқаришни янада кўпайтириш тадбирлари белгиланди, шунингдек 1958 йилда қора металлургия соҳасида янги техникани янада ривожлантиришга доир таклифлар ишлаб чиқилди.

Комиссия мамлакатлар мутахассисларининг иш группалари ва секциялар томонидан қилинган ишларни маъқуллади. Бу ишлар металлургия саноатини ривожлантиришга ҳамда металлургия корхоналарининг техника-иқтисодий кўрсаткичларини оширишга ёрдам берди.

Комиссиянинг 1958 йилда қиладиган ишларининг плани қабул қилинди. Бу план иқтисодий ўзаро ёрдамлашиш кенгаши VIII сессиясининг қарорларини амалга оширишга қаратилган бўлиб, шу кенгашда қатнашувчи мамлакатларнинг қора металлургия соҳасидаги муҳим иқтисодий ва техника проблемаларини биргаликда ҳал қилишга манфаатдор эканликларини акс эттиради.

Комиссия ҳамжиҳатлик руҳида, дўстона ва ишчанлик вазиятида иш олиб борди.

НАТО КЕНГАШИНИНГ СЕССИЯСИ

ПАРИЖ, 18 декабрь. (ТАСС). НАТО кенгашининг ташқи ишлар министрлари ва мудофаа министрларидан иборат составида бугун эрталаб бўлиб ўтган мажлисидан кейин маълум бўлишича, бу агрессив блок зўр бериб қуролланиш ва ядро уруши тайёрлаш йўлида яна бир қадам қўйган. Франс Пресс агентлигининг хабарида айтиладики, сессия қатнашчилари «ўз армияларини энг янги қурол билан қуроллантиришга» тайёр эканликларини айтишга розилик билдирганлар. Ракеталар учирадиган установкаларни жойлаштириш масаласига келганда, бу масалани ҳал қилиш ҳар қайси мамлакатнинг қуролли кучлари қўмондонлигига НАТО қўмондонлиги билан келишиб бир қарорга келиш ҳавола қилинган. Ўша хабарнинг ўзида айтилишича, «Ғарбий Германия камроқ масофага учириладиган ракеталарни учирувчи кўчма установкаларни ўз территориясида жойлаштиришга розилик билдирган».

Париждаги журналистлар доираларида айтилишича, бундай формулировка АҚШ делегацияси ўзининг ҳарбий таклифларини ҳеч сўзсиз маъқуллатишга муваффақ бўлолмаганлигини кўрсатади. АҚШ делегацияси НАТО кенгашининг бу сессиясида ошкора дипломатик мағлубиятга учраб, ўз шерикларининг мана шундай умумий «принципиал» равишдаги розилик бериши билан қаноатланишга мажбур бўлди. Бу розилик эса ҳарбий планларни бундан кейин олиб бориладиган музокараларга боғлиқ қилиб қўяди. Кўп мамлакатларнинг позицияси ҳали ҳам ноаниқ бўлиб қолмоқда, бугун Норвегия ва Дания вакиллари эса, ракеталар учириладиган майдончаларни ўз территорияларида қурдиришга рози бўлмасликларини айтдилар.

Шайо саройи кулуарларида айтилаётган гапларга қараганда, шу иккала мамлакатнинг вакиллари, НАТО кенгашининг якунловчи ахборотида, шу блокка аъзо бўлган мамлакатлар қуролсизланиш тўғрисида Совет Иттифоқи билан яна музокаралар бошлаш ниятида эканликлари айтилсин, деб талаб қилганлар ва уларнинг бу талабини Канада қўллаб-қувватлаган.

Шу муносабат билан шу нарса кўрсатиб ўтилмоқдаки, кеча ҳозирги халқаро аҳволнинг энг муҳим проблемалари — қуролсизланиш, Германияни бирлаштириш, Яқин Шарқдаги ва Африкадаги аҳвол масалалари бутун кун муҳокама қилинган бўлса ҳам, лекин ҳозирча ҳеч қандай ижобий натижаларга келинмаган. Кечаги мажлисда муҳокама қилинган проблемаларни бартараф қилишга доир бирор конструктив таклифларни ўртага қўйишдан кўра, якунловчи ахборотнинг келишилган таъбирини тайёрлаш тўғрисида кўпроқ гапирилган.

Редактор З. ЕСЕНБОЕВ.

ТЕАТР ВА КИНОЛАРДА:

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 20/XII да **Оғриқ тишлар** 21/XII да **Йўлчи юлдуз.**

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА — 20 ва 22/XII да **Помир халқ музика, ашула ва рақс ансамблининг гастроллари.** Кеч соат 8 яримда бошланади. Билетлар сотилмоқда.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — Янги программада томошалар. **Гималай айиқлари аттракциони.** Ўргатувчи — **Изабелла Адаскина.** Кеч соат 8 яримда бошланади.

«ЁШ ГВАРДИЯ» — кундуз ва кечқурун **Етти гуноҳкор,** эрталаб соат 9-50 минутда **Ўтли йўллар.**

«ЎЗБЕКИСТОН» — кундуз ва кечқурун **Етти гуноҳкор,** кундуз соат 3-15 минутда **Ўтли йўллар,** кеч 8 яримда **«Опа-Сингиллар».** (1-серия).

Фармон кўча, Учтут тупик, 8/6-уйда турувчи **Рауф Одиловнинг** шу уйда турувчи Ҳакима Ортиқовна Одилова (Турсунова)-дан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Октябрь, район, 6-участка халқ судида кўрилади.

Тошкент шаҳар, Октябрь район, 111-ўрта мактаб дирекцияси, партия ва касаба союз ташкилотлари мактаб илмий бўлим мудири, КПСС аъзоси
Мавжуда ФАЙЗИЕВАЧИНГ
17 декабрда бевақт вафот этганлиги муносабати билан марҳуманинг оиласига чуқур таъзия билдиради.

РЕДАКЦИЯ ВА НАШРИЕТ АДРЕСИ: Тошкент. «Правда Востока» кўчаси № 34. РЕДАКЦИЯ БУЛИМЛАРИНИНГ ТЕЛЕФОНЛАРИ: коммутатор — 26334 ва 33262 орқали Партия турмуши бўлими — 140. Пропаганда бўлими — 136. Совет қурилиши бўлими —136 Маданият бўлими— 132. Адабиёт ва санъат бўлими — 29040, Қишлоқ хўжалик бўлими — 135, Саноат ва транспорт бўлими — 132. Хатлар бўлими -- 156, Маҳаллий ахборот бўлими — 132
Секретариат — 34048. Эълонлар бўлими — 38142.

Р. 05900. «Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Узбекистони сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси. № 1903.